

Kniha Sirachovcova

Kapitola 1

Chvála moudrosti

- 1** Všechna moudrost přichází od Boha a je s ním navěky.
- 2** Písek moře a kapky deště a dny staletí - kdo může spočítat?
- 3** Výši nebes a šíři země, hloubku moře - kdo může změřit?
- 4** Dříve než to všechno byla stvořena moudrost, zkušená rozvaha je od věčnosti.
- 5** Zdroj moudrosti je Boží slovo na výsostech, věčné příkazy jsou její cesty.
- 6** Kořen moudrosti - komu byl odhalen, a záměry její - kdo poznává?
- 7** Znalost moudrosti - komu byla zjevena, bohatou zkušenost - kdo pochopil?
- 8** Pouze jeden je moudrý, nesmírně strašný, ten, který sedí na svém trůnu - Pán.
- 9** On ji stvořil, viděl ji a spočítal a vylil ji na všechna svá díla,
- 10** na vše, co žije, podle své štědrosti; udělil ji těm, kteří ho milují.

Boží bázeň vede k moudrosti

- 11** Bázeň před Pánem je čest a sláva, veselost a koruna radosti.
- 12** Bázeň před Pánem občerstvuje srdce a přináší radost, veselí a dlouhý život.
- 13** Tomu, kdo se bojí Pána, nakonec bude dobře a bude požehnán v den své smrti.
- 14** Počátek moudrosti je bát se Pána, věrným byla vrozena už v mateřském lůně.
- 15** Mezi lidmi se usadila od pradávna, věrně se přimkla k jejich potomstvu.
- 16** Naplnění moudrosti je bát se Pána, opájí lidi svými plody.
- 17** Celý jejich dům plní skvosty a spížirny svými plody.
- 18** Koruna moudrosti je bázeň před Pánem, dává vzejít blahu a zdraví.
- 19** Dává vyprýštit vědě a moudré rozvaze, rozhojňuje slávu těm, kdo ji mají.
- 20** Kořen moudrosti je bát se Pána a její ratolest je dlouhý život.
- 21** Bázeň před Pánem zahání hříchy, odvrací každý hněv od těch, kdo v ní vytrvají.

Význam moudrosti pro člověka

22 Neoprávněný hněv nejde ospravedlnit, neboť tíha takového hněvu přivádí k pádu.

23 Trpělivý vydrží do příhodného času, pak mu vyroste radost.

24 Do příhodného času skrývá svá slova, ale rty mnohých rozhlašují jeho moudrost.

25 Poučné výroky jsou v pokladech moudrosti, hříšníkovi se však zbožnost hnusí.

26 Toužíš-li po moudrosti, zachovávej přikázání, a Pán ti ji udělí.

27 Neboť moudrost a kázeň je v bázni před Pánem, ve věrnosti a mírnosti má své zalíbení.

28 Nevzpírej se bázni před Pánem a nepřistupuj k ní s obojakým srdcem.

29 Nepřetvařuj se v tom, co říkáš lidem, a dej pozor na svoje rty.

30 Nevyvyšuj se, abys nepadl a neuvedl na sebe hanbu, aby Pán neodhalil tvoje tajnosti a nesvrhl tě ve veřejném shromáždění, protože jsi k Pánu nepřistoupil s bázní, tvoje srdce bylo plné klamu.

Kapitola 2

Boží bázeň ve zkouškách

1 Synu, přicházíš-li sloužit Pánu, připrav se na pokušení.

2 Krot' své srdce a vytrvej, nedej se strhnout v době protivenství.

3 Přimkni se k němu a neodvracej se, abys byl povýšen, až přijde tvůj konec.

4 Přijmi vše, co tě potká, buď trpělivý, střídá-li se tvoje soužení.

5 Vždyť zlato se tříbí v ohni a lidé milí Bohu v peci pokoření.

6 Věř Bohu, a on se tě ujme, jdi po přímé cestě a důvěřuj v něho.

7 Vy, kteří se bojíte Pána, čekejte na jeho slitování a neodbočujte, abyste nepadli.

8 Vy, kteří se bojíte Pána, důvěřujte v něho, vaše odměna se neztratí.

9 Vy, kteří se bojíte Pána, doufejte v dobro, věčnou radost a slitování.

10 Pohleďte na dávná pokolení a vizte: Kdo doufal v Pána - a byl zklamán? Kdo setrval v jeho bázni - a byl opuštěn? Kdo ho vzýval - a nebyl vyslyšen?

11 Vždyť Pán je milosrdný a dobrotivý, odpouští hříchy a zachraňuje v čas tísně.

12 Běda bázlivým srdcím i malátným rukám a hříšníku, který kráčí po dvou cestách.

13 Běda ochablému srdci, že nevěří, neboť nedojde ochrany.

14 Běda vám, kteří jste ztratili vytrvalost! Co učiníte, až vás Pán navštíví?

15 Ti, kdo se bojí Pána, nepřekračují jeho slova, ti, kdo jej milují, zachovávají jeho cesty.

16 Ti, kdo se bojí Pána, snaží se mu líbit, ti, kdo jej milují, sytí se jeho zákonem.

17 Ti, kdo se bojí Pána, připravují svá srdce, pokořují se před ním.

18 Vrhněme se do rukou Pána, a ne do rukou lidí, neboť jaká je jeho vznešenost, takové je milosrdenství jeho.

Kapitola 3

Povinnosti k rodičům

1 Slyšte, děti, o právech otce a jedněte tak, abyste došly spásy.

2 Neboť Pán chtěl, aby otec byl od dětí ctěn, a potvrdil právo matky u potomstva.

3 Kdo ctí otce, usmiřuje své hříchy,

4 kdo si váží matky, jako by sbíral poklady.

5 Kdo ctí otce, dočká se radosti na vlastních dětech a bude vyslyšen, když se modlí.

6 Kdo ctí otce, bude dlouho žít, kdo poslouchá otce, občerstvuje svou matku

7 a slouží svým rodičům jako Pánu.

8 Cti svého otce skutkem i slovem, aby k tobě přišlo jeho požehnání.

9 Požehnání otcovo upevňuje totiž domy dětí, ale kletba matčina je vyvrací ze základů.

10 Nechlub se hanbou svého otce, neboť otcova potupa ti není ke cti.

11 Vždyť čest člověka pochází ze cti jeho otce, potupená matka je hanbou pro děti.

12 Synu, ujmi se svého otce, když zestárne, a netrap ho, dokud je živ.

13 Slábne-li mu rozum, ber na něj ohled a nepohrdej jím, když ty jsi v plné síle.

14 Nezapomene se ti, žes zněl soucit s otcem, započítá se ti jako náhrada za tvé hříchy.

15 Vzpomene se na to, až budeš v tísní, rozpustí to tvé hříchy jako horko jinovatku.

16 Kdo opustí otce, je jako rouhač, kdo se oboří na matku, je Pánem proklet.

Skromnost

17 Synu, dělej své práce v skromnosti, a budeš milován bohumilými lidmi.

18 Čím jsi větší, tím víc se pokořuj, před Pánem nalezneš milost.

19 Mnozí jsou hrdí a slavní, skromným však Bůh zjevuje své taje.

20 Neboť veliká je moc Pána, je slaven pokornými lidmi.

21 Nehledej to, co je ti příliš těžké, a nebádej o tom, co je nad tvoje síly.

22 Mysli na to, co je ti poručeno, vždyť nepotřebuješ to, co je skryté.

23 Nestarej se o to, co je nad tvé povinnosti, vždyť ti bylo zjeveno víc, než lidé mohou chápat.

24 Mnohé lidi totiž svedla jejich netečnost a zlá povýšenost přivedla jejich rozum k pádu.

25 Nemáš-li zřítelnici, jsi beze světla, nemáš-li poznání, jsi bez moudrosti.

Pýcha

26 Zatvrzelé srdce špatně skončí, kdo miluje nebezpečí, zahyne v něm.

27 Zatvrzelé srdce se zatěžuje trápením, hříšník hromadí hřích na hřích.

28 Pro ránu domýšlivce není uzdravení, neboť se v něm uchytilo ošklivé býlí.

29 Rozumné srdce chápe poučné výroky, moudrý člověk touží po pozorných posluchačích.

30 Voda hasí planoucí oheň a soucit usmiřuje hřích.

31 Kdo odplácí dobrodiní, myslí na budoucnost a nalezne oporu, až zakolísá.

Kapitola 4

Útrpnost s chudými

1 Synu, neodnímej živobyetí chudákovi a nenechej malátnět ubožáka.

2 Nezarmucuj toho, kdo trpí hladem, nedráždi nikoho v jeho bídě.

3 Neuváděj do zmatku roztrpčené srdce a neodmítej dar nuznému.

4 Těžce zkoušeným prosebníkem nepohrdej a neodvracej svou tvář od chudáka.

5 Od nuzného neodvracej oko a nedávej mu popud, aby tě proklínal.

6 Zlořečil by ti v zármutku svého srdce a jeho stvořitel by slyšel jeho žádost.

7 Učiň se oblíbeným na veřejnosti a před mocným skloň svoji hlavu.

8 Nakloň své ucho chudákovi a na pozdrav mu odpověz přívětivě.

9 Z moci tyranů zachraň týraného, ať tě nemrzí, když máš soudit.

10 Buď sirotkům jako otec, jejich matce nahraď muže, a budeš jako syn Nejvyššího, takže tě bude milovat více než matka.

Důvěrný styk s Moudrostí

11 Moudrost vychovává své syny a ujímá se těch, kdo ji hledají.

12 Kdo ji miluje, miluje život, jsou plni radosti, kdo ji vyhledávají hned zrána.

13 Kdo ji uchopí, zjednává si slávu a Pán ho žehná, kamkoli vejde.

14 Kdo jí slouží, budou Svatému sloužit. Pán miluje ty, kdo ji milují.

15 Kdo ji poslouchá, bude spravedlivě soudit, kdo na ni dbá, bude bydlet v bezpečí.

16 Kdo jí důvěřuje, ten ji zdědí, v majetek ji dostanou jeho potomci.

17 Aniž se dá poznat, bude s ním kráčet, vyzkouší ho zprvu pokušením, přivede na něho strach a bázeň, vyzkoumá ho svou kázní, prověří ho svými nařízeními, dokud mu nebude důvěřovat.

18 Pak se k němu vrátí rovnou cestou, dá mu radost a odhalí mu svá tajemství.

19 Zbloudí-li však člověk, opustí ho a vydá do vlastní zkázy.

Pryč s lidskými ohledy!

20 Všímej si okolností, a chraň se zlého a za své myšlení se nestyd'.

21 Je totiž stud, který vede ke hříchu, je stud, který působí slávu a přízeň.

22 Nebud' pohodlný ke své škodě, nebud' ostýchavý na svou újmu.

23 Nezadržuj slovo v pravý čas a neskrývej svou moudrost.

24 Neboť po řeči se pozná moudrost a rozvaha v tom, jak mluví jazyk.

25 Neodporuj pravdě a styd' se za svoji hloupost.

26 Neostýchej se vyznat z hříchů, nestav se do cesty říčnímu proudu.

27 Neklaň se hlupákovi a neměj ohled na mocného.

28 Až do smrti bojuj za pravdu a Pán Bůh bude bojovat za tebe.

29 Nebud' drzý svým jazykem, lhostejný a líný svými skutky.

30 Nebud' ve svém domě jako lev, drsný na své služebnictvo.

31 Ať není tvá ruka vztažená k braní a skrčená k dávání.

Kapitola 5

Opravdlivé spoléhání

1 Nespoléhej se na svůj majetek a neříkej: „Mám všeho dost.“

2 Nenásleduj své choutky a bohatství, aby tě nestrhly vášně tvého srdce.

3 Neříkej: „Kdo může něco proti mně?“ Vždyť Pán jistě bude trestat!

4 Neříkej: „Hřešil jsem, a co se mi stalo? Vždyť Pán je shovívavý!“

5 Nebud' si tak jist odpuštěním, nehromad' hřích na hřích

6 a neříkej: „Velké je Boží slitování, odpustí mi množství mých hříchů.“ Vždyť u něho je smilování, ale i hněv, jeho nevole padá na hříšníky.

7 Neotálej a obrať se k Pánu, neodkládej den ze dne. Neboť hněv Páně přijde znenadání a budeš ztracen v čas trestu.

8 Na nepoctivé jmění se nespolehej, neboť nic ti nepomůže v den hněvu.

Mluv moudře!

9 Nevěj obilí za každého větru a nechod' každou cestou. Tak jedná hříšník, který mluví obojace.

10 Bud' pevný ve svém přesvědčení, vždy stejné ať je tvé slovo.

11 Bud' pohotový, abys naslouchal, ale odpověď dávej rozvážně.

12 Rozumíš-li něčemu, porad' svému bližnímu, jinak si polož ruku na ústa.

13 V mluvení bývá sláva i hanba, a jazyk je pro člověka neštěstí.

14 Nedopust', aby tě nazvali ramenářem a jazykem nestroj úklady, neboť zlodějům je určena hanba a tvrdě bude souzen, kdo mluví obojace.

15 Vystříhej se chyb ve velkém i v malém a z přítele se nestávej nepřítelem.

Kapitola 6

1 Neboť údělem špatné pověsti je hanba a potupa. Takový je hříšník, který obojace mluví.

2 Neoddávej se vášni, aby tě vašeň nestrhla jako býk, nepozřela tvé listí, abys neztratil své plody a sám nezůstal jak suché dřevo.

4 Zlá vašeň ničí svého majitele a vydává ho v posměch u nepřátel.

Pravé přátelství

5 Přívětivé slovo získává přátele a zdvořilý jazyk přitahuje mnoho pozdravů.

6 Měj mnoho přátel, ale za důvěrníka si vyvol jen jednoho z tisíce.

7 Získáš-li přítele, získej ho zkouškou a nevěnuj mu hned svou důvěru.

8 Neboť leckdo je přítelem, když se mu to hodí, ale v době soužení nevytrvá.

9 Mnohý přítel se totiž mění v nepřítele a k tvé hanbě odhalí, oč se přel s tebou.

10 Mnohý přítel sedí s tebou u stolu, ale nevytrvá v době soužení.

11 Ve tvém štěstí bude jako tvé druhé já, ale ve tvém neštěstí tě opustí.

12 Když to půjde s tebou s kopce, obrátí se proti tobě a skryje se před tebou.

13 vzdaluj se od svých nepřátel a dej si pozor na své přátele.

14 Věrný přítel je mocná ochrana, kdo ho najde, našel poklad.

15 Věrný přítel není k zaplacení, nelze vyvážit jeho cenu.

16 Věrný přítel je balzám pro život, najdou ho ti, kdo se bojí Pána.

17 Kdo se bojí Pána, je stálý ve svém přátelství, neboť jaký je on, takový je i jeho přítel.

Snaha o moudrost

18 Můj synu, od svého mládí si vyvol kázeň, a až do stáří budeš nalézat moudrost.

19 Jak orač a rozsévač ji vzdělávej a počítej s jejími znamenitými plody. Snaha o ni tě bude stát trochu námahy, ale brzo budeš požívat z jejich plodů.

20 Pošetilcům se zdá nesnadná, nerozumný při ní nevytrvá.

21 Jak těžký zkušební kámen bude na něm ležet, nebude váhat ji zahodit.

22 Kázeň je totiž taková jako její jméno a není přístupná mnohým.

23 Slyš, synu, a přijmi mou znalost a neodmítej moji radu.

24 Vlož své nohy do jejích okovů a do jejího obojku svůj krk.

25 Skloň svá ramena a nes ji a nestýskej si na její pouta.

26 S celou svou duší k ní přistup a celou svou silou jdi po jejích cestách.

27 Číhej na ni a hledej ji, a dá se ti poznat, a až ji uchopíš, už ji nepouštěj.

28 Neboť nakonec u ní nalezneš pokoj a změní se ti v radost.

29 Její okovy ti budou mocnou ochranou a její obojek nádherným šatem.

30 Tvé jho se stane zlatou ozdobou a její pouta purpurovou stuhou.

31 Jak nádherný plášť ji oblékneš, jak korunou slávy se jí ověncíš.

32 Chceš-li, synu, staneš se moudrým, vezmeš-li si to k srdci, budeš chytrý.

33 Posloucháš-li rád, naučíš se, nakloníš-li sluch, budeš moudrý.

34 Zdržuj se ve společnosti starců, je-li kdo moudrý, přidruž se k němu.

35 Rád poslouchej rozvážný hovor a moudré průpovědi at' ti neuniknou.

36 Vidíš-li moudrého, záhy si na něho přivstaň, noha tvá nechť vyšlapává práh jeho dveří.

37 Přemýšlej o příkazech Páně a o jeho zákony se starej vždycky. On sám posílí tvé srdce a bude ti dána moudrost, po které toužíš.

Kapitola 7

O ctižádosti

1 Nedělej nic zlého a nic zlého tě nepotká.

2 vzdaluj se nespravedlnosti, a ona se ti vyhne.

3 Synu, nesej do brázd nespravedlnosti, abys ji nesklízel sedminásobně.

4 Nežádej od Pána vládu ani od krále čestné místo.

5 Nedělej se spravedlivým před Pánem a nehraj si na moudrého u krále.

6 Neusiluj o to, abys byl soudcem, nejsi-li schopen odstranit nepravost, aby ses nedal ovlivnit mocným, a tak nepoškodil svou poctivost.

7 Neproviňuj se před shromážděním města a před lidmi se nezahazuj.

8 Nezaplétej se do nového hříchu, vždyť už za první hřích nejdeš trestu.

9 Neříkej: „Bůh shlédne na množství mých darů, přijme je, až budu obětovat Nejvyššímu.“

10 Nebud' malomyslný při modlitbě a nezanedbávej dobročinnost.

11 Neposmívej se nikomu, kdo má zármutek. Kdo ponižuje, může zase povýšit.

12 Nevymýšlej si lež proti svému bratru ani svému příteli nedělej nic podobného.

13 Chraň se před každou lží, nevzejde z ní nic dobrého.

14 Netlachej ve shromáždění starců a neopakuj slova při modlitbě.

15 Nepohrdej namáhavou prací ani prací na poli. Je přikázána Nejvyšším.

16 Nevražuj se do počtu hříšníků, pamatuj, že hněv neatálí.

17 Rád se sám pokořuj, poněvadž trestem bezbožníka je oheň a červ.

O chování k nejbližším

18 Nevyměňuj přátele kvůli zisku ani oddaného bratra za ofirské zlato.

19 Nepohrdej moudrou a dobrou ženou, neboť její půvab je nad zlato.

20 Netrýzni služebníka, který věrně pracuje, ani nádeníka, který je obětavý.

21 Rozumného služebníka miluj jako sám sebe a neodpírej mu propuštění.

22 Máš-li dobytek, hled' si ho, je-li ti k užitku, ponech si ho.

23 Máš-li syny, drž je v kázni a jejich šíji ohýbej od mládí.

24 Máš-li dcery, bdi nad jejich tělem a neukazuj jim příliš laskavou tvář.

25 Vdej dceru a uděláš veliký skutek, ale dej ji rozumnému muži.

26 Máš-li ženu podle svého srdce, nevyháněj ji, nemilované se však nesvěřuj.

27 Z celého srdce cti svého otce a nezapomeň nikdy na porodní bolesti své matky.

28 Pamatuj, že jim děkuješ za své bytí. Čím se jim můžeš odplatit za to, co ti dali?

29 Celou svou duší se boj Pána a jeho kněze měj v úctě.

30 Celou svou silou miluj svého Stvořitele a neopouštěj jeho kněze.

31 Boj se Pána a cti kněze, dej mu jeho podíl, jak je ti přikázáno: prvotiny, oběti za hřích, obětované plece, oběť posvěcení a prvotinu svatých věcí.

32 I k chudákovi vztáhni svou ruku, aby tvé požehnání bylo dokonalé.

33 Tvá štědrost ať se vztahuje na každého živého, ale ani mrtvým neodpírej lásku.

34 Nevyhýbej se plačícím, buď smutný se smutnými.

35 Neváhej navštívit nemocného, neboť za to budeš v lásce.

36 Ve všem, co děláš, pamatuj na konec, a nikdy nebudeš jednat špatně.

Kapitola 8

Obezřetnost ve styku s lidmi

1 Neved' spor s mocným člověkem, abys nepadl do jeho rukou.

2 Nehádej se s boháčem, aby neměl víc váhy než ty; vždyť zlato zaslepilo mnohé a svedlo i srdce králů.

3 Nehádej se s tlachalem, nepřikládej dříví na jeho oheň.

4 Nestýkej se s hlupákem, aby tvoji rodiče nepřišli o čest.

5 Nečiň výtky tomu, kdo svého pádu lituje; pamatuj, že všichni jsme viníky.

6 Neposmívej se starému člověku, vždyť z nás někteří zestárneme.

7 Neraduj se z toho, když někdo zemře; pamatuj, že všichni musíme umřít.

8 Neodmítej rozmluvy moudrých, a osvoj si jejich zásady, vždyť od nich nabudeš vzdělání a umění sloužit mocným.

9 Nepohrdej hovory starců, vždyť i oni se učili od svých otců, protože od nich se naučíš rozvaze a dovednosti odpovědět, když bude třeba.

Nebezpečné osoby

10 Nerozdmychuj uhlí hříšníka, abys nebyl spálen plamenem jeho ohně.

11 Neustupuj před drzým člověkem, byla by to léčka nastražená před tvoje ústa.

12 Nepůjčuj nikomu, kdo je nad tebe mocnější. Půjčíš-li, měj to za ztracené.

13 Nezaručuj se za toho, kdo je víc než ty. Zadlužíš-li se, buď připraven platit.

14 Se soudcem se nesud', neboť rozsudek bude vyneseno v jeho prospěch.

15 Nechoď společně se ztřeštěncem, aby ti nebyl na obtíž; bude totiž jednat podle své vůle a ty pro jeho poštilost zhyneš.

16 Nehádej se s prchlivcem a nezačínej si s ním na opuštěném místě, protože v jeho očích krev nic neznamena a skolí tě tam, kde není pomoc.

17 Nebuď důvěrný s bláznem, nedovede držet tajemství.

18 Před cizím nedělej nic, co má zůstat skryté, vždyť nevíš, co z toho vzejde.

19 Neodhaluj své srdce před každým, abys tak od sebe nezahnal přízeň.

Kapitola 9

Jak se chovat k ženám

1 Nežárli na milovanou ženu, neuč ji zlu ke své škodě.

2 Nedávej ženě nad sebou moc, aby se nestala tvou paní.

3 Za jinou ženou nechoď, abys nepadl do jejích léček.

4 Se zpěvačkou se nestýkej, aby ses nechtyl do jejích nástrah.

5 Neupírej zrak na pannu, abys kvůli ní trestán.

6 Neoddávej se nevěstkám, abys nepromrhal své jmění.

7 Nezevluj po ulicích města, netoulej se po jeho zákoutích.

8 Odvrát' oko od půvabné ženy, nezahled' se na cizí krásu. Pro ženskou krásu se už mnozí zničili, pro ni se vášeň rozhoří jak oheň. S provdanou ženou nestoluj a u vína s ní nehoduj, aby se k ní tvé srdce nepřiklonilo a ty ses ve své vášni nezřítíl do záhuby.

Jak jednat s přáteli

10 Dávného přítele neopouštěj, vždyť nový se mu nevyrovná. Nový přítel - jak nové víno, nech ho zestárnout, a budeš ho pít s chutí.

11 Nezávid' úspěch hříšníkovi, vždyť nevíš, jak skončí.

12 Neměj zálibu v tom, co se líbí bezbožným, pamatuj, že do smrti nebudou bez trestu.

13 Vzdaluj se člověka, který má moc zabíjet, pak se vůbec nemusíš bát smrti. Když se k němu přiblížíš, varuj se chyby, aby ti nevezal život. Věz, že chodíš mezi osidly a po síti se procházíš.

14 Bližnímu odpověz podle své možnosti a s moudrým se porad'.

15 Pro svou rozmluvu vyhledávej lidi rozumné a všechny tvé rozhovory ať jednají o zákoně Nejvyššího.

16 Ať s tebou stolují spravedliví a v bázni Páně ať je tvá chlouba.

O vládcích

17 Jako dílo zhotovené rukou odborníka zasluhuje chválu, tak vladař lidu ukazuje v řeči svou moudrost.

18 Ale tlachal je ve svém městě obáván, nenáviděn je, kdo mluví drze.

Kapitola 10

1 Moudrý vladař spravuje svůj lid a autorita rozumného člověka je spořádaná.

2 Jaký je vládce lidu, takoví i jeho úředníci, jaký je starosta města, takoví i jeho obyvatelé.

3 Nevzdělaný král vede svůj lid do záhuby, ale rozvahou správců se město zvelebují.

4 Vláda nad světem je v ruce Páně a v pravý čas mu dá schopného vládce.

5 V ruce Páně je blahobyt pro každého, on je to, kdo osobě vladaře propůjčuje slávu.

Proti pýše

6 Svého bližního drze neutiskuj, nic neměj se skutky pýchy.

7 Pýcha se hnusí Pánu i lidem, vůči obojím je to hanebná křivda.

8 Vladařství přechází cti národa k národu pro nespravedlnost, zpučnost a lakomství.

9 Proč se vynáší ten, kdo je prach a popel? Vždyť už zaživa vyprazdňuje svá střeva.

10 Lehká nemoc - žertuje lékař. Dnes je králem a zítra zemře.

11 Člověk umírá a dědí červy, havěť a hnilobu.

12 Počátek pýchy je, že člověk odpadne od Pána a jeho srdce se vzdálí od svého tvůrce.

13 Počátek pýchy je hřích, kdo se jí oddává, jako déšť šíří zkázu. Proto mu Pán zasazuje omračující rány, ty mu vráží do zničení.

14 Pán převrací trůny pyšných a na jejich místo posazuje utlačené.

15 Pán vytrhuje kořeny pyšných národů a na jejich místo usazuje pokorné.

16 Až do kořenů zničil Pán národy a vyhubil je do základů země.

17 Vyhnal je a zničil, ze země vymazal památku na ně.

Pravá čest

18 Nehodí se pro lid pýcha ani drzost plná hněvu pro ty, kdo se narodili z ženy.

19 Které pokolení je hodné úcty? Pokolení lidské. Které pokolení je hodné úcty? To, které se bojí Pána. Které pokolení je beze cti? Pokolení lidské. Které pokolení je beze cti? To, které porušuje přikázání.

20 Mezi bratry je ve cti ten, kdo je mezi nimi první, v očích Páně je ve cti ten, kdo se Pána bojí.

21 Začátek přijetí u Boha je bázeň před Bohem, začátek zavržení je zatvrzelost a pýcha.

22 Chloubá boháče, velmože i chudáka - bázeň před Pánem.

23 Je nespravedlivé pohrdat rozumným chudákem, nesluší se ctít hříšného muže.

24 Vládce, úředník a velmož jsou v úctě, ale nikdo z nich není větší než ten, kdo se bojí Pána.

25 Svobodní slouží moudrému otroku, rozumný muž si na to nestěžuje.

26 Nedělej se moudrým, když děláš svou práci, a nechlub se, když jsi v bídě.

27 Lepší je ten, kdo pracuje a má všeho hojnost, než ten, kdo se prochází, chlubí a má nouzi o chléb.

28 Synu, v pokoře se oslavuj, oceňuj se podle toho, jak zasloužíš.

29 Kdo ospravedlní toho, který si sám škodí, kdo poctí toho, který se sám zneuctívá?

30 Chudák bývá ctěn pro svou rozvahu a boháč pro své bohatství.

31 Kdo je ctěn ve své chudobě, jak teprve v bohatství! Kdo je v nevážnosti v bohatství, jak teprve v chudobě!

Kapitola 11

- 1** Moudrost zdvihá hlavu pokornému a usazuje ho uprostřed velmožů.
- 2** Nikoho nechval pro jeho krásu a nikým nepohrdej pro jeho ošklivost.
- 3** Včela je nejmenší mezi okřídleci, ale její žeň je nejvýš sladká.
- 4** Nechlub se šaty, které nosíš, a nevyvyšuj se, když jsi chválen, vždyť díla Páně jsou podivuhodná, ale jeho skutky jsou lidem skryté.
- 5** Mnoho těch, kdo byli kdysi utlačeni, zasedlo na trůn a korunu dostal ten, na něhož nikdo nepomyslíl.
- 6** Mnoho velmožů bylo velmi zneuctěno a slavní muži padli do cizí moci.

Umírněnost a důvěra v Boha

- 7** Nehaň, dokud nevyšetříš, nejprve zkoumej, a pak dělej výtky.
- 8** Neodpovídej dříve, dokud jsi nevyslechl, a nikoho v řeči nepřerušuj.
- 9** Nehádej se o věc, která se tě netýká, a nemíchej se do sváru špatných lidí.
- 10** Synu, neber si na starost mnoho věcí, věnuješ-li se mnohému, nebudeš bez trestu; co budeš honit, nechytíš, budeš-li utíkat, neunikneš.
- 11** Někdo se namáhá, stará a spěchá, a tím spíše zůstává pozadu.
- 12** Jiný zase je slabý a potřebuje pomoc, nemá sílu, topí se v bídě, ale oči Páně na něj vlídně shlížejí. Zdvihne ho z ponížení
- 13** a vyvýší jeho hlavu, takže mnozí nad ním užasnou.
- 14** Dobro i zlo, život i smrt, chudoba i bohatství jsou od Pána.
- 15** Od Pána je moudrost, rozvaha a poznání zákona, láska a správné chování pochází od něho.
- 16** Pošetilost a temnota jsou stvořeny pro hříšníky; ti, kdo se kochají zlem, zestárnou s ním.
- 17** Dary Páně zůstanou u zbožných a jeho přízeň je učiní šťastnými navždy.
- 18** Někdo zbohatne šetřením a skrblictvím a to je jeho odměna:
- 19** Řekne-li: „Našel jsem pokoj, a nyní budu užívat svého jmění,“ neví, jak dlouho to potrvá, všechno zanechá cizím a umře.

Všechno je v Boží ruce

- 20** Zůstaň ve svém zaměstnání a uplatňuj se v něm, zestárni ve svém povolání.
- 21** Neobdivuj skutky hříšníka, ale důvěřuj v Pána a vytrvej ve své námaze, protože snadné je v očích Páně rychle, ba znenadání obohatit chudáka.

22 Požehnání Páně je odměnou zbožnému a v pravý čas rozkveté jeho naděje.

23 Neříkej: „Co bych se ještě namáhal, co mi ještě nyní zbývá?“

24 Neříkej: „Mám všeho dost, co by se mi nyní mohlo stát zlého?“

25 V čas štěstí se nepamatuje na neštěstí a v čas neštěstí se nevzpomíná na štěstí.

26 Vždyť pro Pána je snadné v den skonání každému odplatit podle jeho chování.

27 Zlý čas dává zapomenout na radost, a při poslední hodině člověka se odhalí jeho skutky.

28 Před smrtí nikoho nenazývej šťastným, protože člověk se pozná podle svého konce.

Opatrnost

29 Do svého domu neuváděj každého, neboť je mnoho nástrah lstivého člověka.

30 Srdce pyšného člověka je jako koroptev chycená do klece, je jako vyzvědač, který slídí po slabém místě.

31 Tak číhá, aby obrátil dobré ve zlé, ano, i na to nejlepší kydá hanu.

32 Od ohnivé jiskry vzplane velký oheň, tak zvrácený člověk číhá po krvi.

33 Dej si pozor na ničemu, pomýšlí na zlo, aby tě uvedl do věčné hanby.

34 Přijmi cizího člověka do domu a způsobí zmatek ve tvých věcech, odcizí tě tvým vlastním lidem.

Kapitola 12

1 Když prokazuješ dobro, věz, komu ho děláš, a dostane se ti za tvá dobrodiní vděku.

2 Čiň dobře zbožnému a dostaneš odplatu, když ne od něho, tedy od Nejvyššího.

3 Neprokazuj dobrodiní tomu, kdo lpí na zlu a sám nechce být dobročinný.

4 Dej zbožnému a neujímej se hříšníka.

5 Dobrodiní prokazuj pokornému, a nedávej bezbožníku. Odepři mu zbraně a nedávej mu je, stal by se jimi silnější než ty. Pak bys dvojnásob došel zlého za všechno dobré, cos mu prokázal.

6 Vždyť i Nejvyššímu se hříšníci hnuší a bezbožným odplatí trestem.

7 Dej dobrému, a hříšníka se neujímej!

Přátelé a nepřátelé

8 Pravý přítel se nepozná ve štěstí a nepřítel se v neštěstí neutají.

9 Daří-li se někomu dobře, i nepřítel mu je přítelem, daří-li se špatně, i přítel se ztratí.

10 Nikdy nedůvěřuj svému nepříteli; jako rezaví kov, tak to dělá i jeho zloba.

11 I když se poníží a chodí shrben, dej si před ním pozor a chraň se ho, chovej se k němu jako ten, kdo utírá zrcadlo, a poznáš, že nikdy nepřestane rezavět.

12 Nestav si ho vedle sebe, aby tě nesrazil a nepostavil se na tvé místo. Neusazuj si ho po své pravici, aby nezatoužil po tvém křesle. Pak bys příliš pozdě pochopil má slova, naříkal a pozdě vzpomínal na mé varování.

13 Kdo lituje kouzelníka, který byl uštknut hadem, kdo lituje ty, kteří se zabývají dravou zvěří?

14 Tak se daří tomu, kdo se spolčuje s hříšníkem a zaplétá se do jeho hříchů.

15 Dokud zůstáváš nahoře, neprozradí se, padneš-li však, nevytrvá.

16 Jen sladkost má nepřítel na rtech, ale v srdci uvažuje, jak by tě shodil do jámy. Svýma očima prolévá nepřítel slzy, má-li však příležitost, nenasytí se krve.

17 Stihne-li tě neštěstí, v něm ho najdeš před sebou, pod záminkou pomoci nastaví nohu tvé patě.

18 Kývá hlavou, rukama tleská a šušká si a změní svou tvář.

Kapitola 13

Pozor na styk s boháči!

1 Kdo se dotýká smůly, umaže se, kdo se stýká s pyšným, stane se mu podobným.

2 Nezdvihej břemeno, které je pro tebe příliš těžké, nestýkej se s bohatším a silnějším, než jsi sám. Proč dávat hliněný hrnec dohromady se železným kotlem? Kotel narazí a hrnec se rozbije.

3 Boháč ukřivdí, a ještě se tím chlubí, chudák utrpí křivdu, a ještě aby prosil.

4 Jsi-li boháči potřebný, stojí o tebe, máš-li nedostatek, opustí tě.

5 Dokud něco máš, bude s tebou žít, ožebračí tě, ale nebude se o to starat.

6 Potřebuje-li tě, oklamává tě, usmívá se na tebe, budí v tobě důvěru, mluví s tebou pěkně a říká: „Copak potřebuješ?“

7 Zahanbí tě svými hostinami, dokud tě několikrát neoklamal, a nakonec se ti vysměje. Potom, spatří-li tě, nechá tě na holičkách a posměšně nad tebou kývá hlavou.

8 Dej pozor, aby ses nedal oklamat a ponížit pro vlastní hloupost.

9 Zve-li tě k sobě velmož, zdráhej se, a bude tě zvat tím snažněji.

10 Nevтіrej se, abys nebyl odmítnut, nevzdaluj se daleko, abys nebyl zapomenut.

11 Nemluv s ním jako se sobě rovným a nedůvěřuj jeho povídání. Mnoha řečmi tě totiž zkouší a zkoumá tě, když se na tebe směje.

12 Je nemilosrdný, neboť si tvá slova nenechá pro sebe a neštítí se ani zločinu a okovů.

13 Chraň se a dej si velký pozor, protože kráčíš na pokraji svého pádu.

15 Zvíře má rádo zvíře sobě podobné a člověk má rád toho, kdo je mu blízko.

16 Zvíře se přidružuje zvířat svého druhu a člověk se druží s tím, kdo je mu rovný.

17 Jak by se mohl vlk družít k beránkovi? Tak se hříšník chová ke zbožnému.

18 Jaké přátelství může mít hyena se psem a jaké přátelství může mít boháč s chudákem?

19 Kořistí lvů jsou divocí osli, právě tak jsou chudáci pastvou boháčů.

20 Pýcha si oškliví pokoru, právě tak si boháč oškliví chudáka.

21 Když zakolísá boháč, je přáteli podpírán, když padne chudák, je přáteli odkopnut.

22 Když zavravorá boháč, má mnoho pomocníků, když hloupě mluví, zastanou se ho. Když zavravorá chudák, dostává výtky, když mluví rozumně, nikdo ho neposlouchá.

23 Když mluví boháč, všichni mlčí a jeho moudrost až do oblak vynášejí. Když mluví chudák, říkají: „Kdopak to je?“ - a když zakopne, povalí ho.

24 Bohatství je dobré, je-li bez hřichu, chudoba je zlá podle mínění bezbožníků.

25 Srdce člověka mění jeho tvář buď k dobrému nebo ke zlému.

26 Veselá tvář je známkou dobrého srdce, vymýšlet přísloví vyžaduje namáhavé přemýšlení.

Kapitola 14

Pravé štěstí

1 Blaze tomu, kdo nehřeší svými ústy a není trápen lítostí pro své chyby.

2 Blaze tomu, kdo se nemusí sám odsuzovat a kdo netone v beznaději.

Závist a lakota

3 Lakomci bohatství neprospívá, k čemu je majetek závistivci?

4 Kdo shání a sám si utrhuje, pro jiné shání, a z jeho pokladů budou cizí hýřit.

5 Kdo je zlý k sobě, ke komu bude dobrý? Neraduje se ani z vlastního jmění.

6 Není nikdo horší než ten, kdo sám sobě nepřeje, to je odplata za jeho špatnost.

7 I když udělá něco dobrého, dělá to nevědomky a nakonec ukáže svou špatnost.

8 Zlý je ten, kdo má závistivé oko, odvrací tvář a pohrdá lidmi.

9 Oko chamtivce se nenasytí svým podílem, žádostivost vysouší duši.

10 Lakomec skrbí chlebem, strádá za svým stolem.

11 Synu, máš-li něco, dopřej si a přines Pánu oběti, jak se patří.

12 Pamatuj, že smrt neotálí, že ti smlouva se smrtí nebyla oznámena.

13 Dřív než zemřeš, obdaruj přátele a podle své možnosti buď štědrý.

14 Nezbavuj se přítomného dobra, na dovoleném požitku ať ti neujde podíl.

15 Copak své jmění nezanecháš cizím, nebude snad tvůj majetek rozdělen losem?

16 Dej a ber a bav se, protože v podsvětí se radost nehledá.

17 Každé tělo zestárne jak oděv, vždyť odvěký zákon zní: musíš zemřít!

18 Jako rašící listí na bujném stromě: některé spadne, vypučí jiné - tak pokolení lidské: jedno umírá, druhé se rodí.

19 Každé pomíjející dílo hyne a jeho původce pomine s ním.

Ovoce moudrosti

20 Blaze tomu, kdo uvažuje o moudrosti a s rozvahou o ní přemítá,

21 přemýšlí v srdci o jejích cestách, dává pozor na její tajemství.

22 Jako slídil ji pronásleduje a číhá u vchodů, které k ní vedou.

23 Dívá se jí do oken, poslouchá u jejích dveří,

24 usazuje se co nejbliže k jejímu domu, do jejích zdí zaráží kolík,

- 25** hned vedle ní staví svůj stan, a bydlí tak v příjemném zátiší.
26 Mezi její větve klade své hnízdo, zdržuje se mezi jejími ratolestmi.
27 Její záštitou se chrání před vedrem, a sídlí v její slávě.

Kapitola 15

1 Tak to dělá, kdo se bojí Pána, kdo zachovává zákon, dosáhne moudrosti.

2 Vyjde mu vstříc jako matka, jako mladistvá žena ho přijme.

3 Nasytí ho chlebem rozvahy, napojí ho vodou moudrosti.

4 Opře se o ni a nezakolísá, spolehne se na ni a nebude zklamán.

5 Ona jej povýší nad jeho druhy a uprostřed shromáždění mu otevře ústa.

6 Dá mu zakusit radost a vrcholný jásot a obdaruje ho věčnou slávou.

7 Nedosáhnou jí lidé bez rozumu a neuzří ji lidé hříšní.

8 Daleko je od zpupnosti, nevzpomenou na ni lháři.

9 Chvála na ni se nehodí do úst hříšníka, poněvadž mu ji Pán nedal.

10 Z úst moudrého bude znít chvála, kdo má moudrost, bude jejím učitelem.

Lidská svoboda

11 Neříkej: „Od Pána pochází můj hřích!“ - nedělá přece to, co nenávidí.

12 Neříkej: „On mě přivedl do nepravosti,“ vždyť nepotřebuje hříšníka.

13 Pán každou ohavnost nenávidí, nemůže být milá těm, kdo se ho bojí.

14 On na začátku stvořil člověka a dal mu možnost rozhodovat.

15 Chceš-li, můžeš plnit přikázání, je v tvé moci zůstat věrným.

16 Bůh před tebe položil oheň i vodu, vztáhni ruku, po čem chceš.

17 Před každým je život a smrt, každému dá Bůh to, co kdo bude chtít.

18 Převelká je moudrost Páně, je všemohoucí a všechno vidí.

19 Jeho oči hledí na ty, kdo se ho bojí, on zná každý lidský skutek.

20 Nikomu neporučil, aby byl bezbožný, nikomu nedal dovolení, aby hřešil.

Kapitola 16

Tresty za hřích

1 Nepřej si mít množství nezdárných dětí, neraduj se z bezbožných synů.

2 I když je jich mnoho, nepyšní se jimi, není-li v nich bázeň před Pánem.

3 Nespoléhej se na jejich život a nedůvěřuj v jejich množství, neboť lepší je jeden bohobojný než tisíc bezbožných, lepší je zemřít bez dětí než mít bezbožné děti.

4 Vždyť město se zalidní jedním rozumným mužem, ale pokolením bezbožníků zpustne.

5 Mnoho takového jsem viděl na vlastní oči, ještě horší věci jsem slyšel na vlastní uši.

6 Ve shromáždění hříšníků se roznítil oheň a proti vzpurnému lidu vzplál hněv.

7 Pán neodpustil pradávným obrům, kteří se vzbouřili, pyšní na svou sílu.

8 Neušetřil Lotovy vrstevníky, které si zošklivil pro jejich zpupnost.

9 Neslitoval se nad prokletým národem, který byl vyhnán pro svoje hříchy,

10 a právě tak jednal se šesti sty tisíci Izraelitů na pochodu, kteří byli zahubeni pro svoji zatvrzelost.

11 A kdyby byl jen jeden zatvrzelec, byl by to div, kdyby zůstal bez trestu, neboť u Boha je smilování i hněv, mocný je ve slitování, ale vylévá i hněv.

12 Jak velké je jeho milosrdenství, tak velký i jeho trest, každého soudí podle jeho skutků.

13 Lupič neuteče se svou kořistí, trpělivost zbožného nebude marná.

14 Každá almužna bude odměněna, každý nalezne odplatu podle svých skutků.

15 Pán zatvrdil faraóna, aby ho nepoznal, aby byly pod nebem zjevné skutky Boží.

16 Veškerému tvorstvu je viditelné jeho milosrdenství, rozdělil lidem světlo i temnotu.

17 Neříkej: „Pán mě nevidí, kdo si na mě vzpomene z výsosti? Nebudu poznán mezi zástupy lidu, vždyť co jsem já mezi nesčíslným tvorstvem?“

18 Hle, nebesa - i nejvyšší z nich - propast a země se třesou, když je Pán navštíví.

19 Hory i základy světa se zachvějí strachem, když na ně shlédne.

20 „Ale na mě si přece ani nevzpomene, kdo si všimne mého chování?“

21 Hřeším-li, nikdo mě nevidí, kdo to ví, když docela potají klamu?

22 Kdo oznámí spravedlivé skutky, co mohu čekat ze své splněné povinnosti?“

23 Tak smýšlí, kdo má zakrnělý rozum, člověk pošetilý a svedený smýšlí hloupě.

Bůh stvořitel

24 Slyš mě, synu, nauč se rozvaze a všimni si mých slov.

25 Uvážlivě ukazují nauku, s přesností zvěstují moudrost.

26 Pán svým rozhodnutím stvořil na začátku tvorstvo a hned po stvoření jim rozdělil místa.

27 Navěky uspořádal svá díla, od jejich počátků až do daleké budoucnosti. Necítí hlad ani únavu, neustávají od své práce.

28 Žádné netísni druhé a nikdy není neposlušné jeho slova.

29 Potom Pán shlédl na zem a naplnil ji vším dobrem.

30 Pokryl její povrch všelijakým živočištvem, to se do ní zase vrátí.

Kapitola 17

1 Bůh stvořil člověka ze země a zase ho do ní vrátí.

2 Dal jim několik dní a určitý čas a svěřil jim moc nade vším na zemi.

3 Oděl je silou a podle svého obrazu je stvořil.

4 Bázeň před nimi vložil do každého tvora, aby vládli nad zvěří a ptactvem.

5 Obdrželi od Pána užívání pěti mohutností, jako šestá jim byla dána účast na poznání a jako sedmý to byl rozum, který tyto mohutnosti vykládá.

6 Dal jim svobodnou vůli, jazyk a oči, uši a mysl k přemýšlení.

7 Naplnil je rozvahou, kterou dává rozum, o dobru i zlu jim dal poučení.

8 Vložil jim do mysli své světlo, aby jim ukázal velikost svých skutků.

10 Budou chválit jeho svaté jméno, hlásat jeho velkolepá díla.

11 Přidal jim poznání a jako dědictvím je obdařil zákonem života.

12 Uzavřel s nimi smlouvu navěky a své příkazy jim sdělil.

13 Na vlastní oči viděli jeho velkolepou slávu, jeho velebný hlas slyšeli na vlastní uši.

14 Řekl jim: „Chraňte se všeho bezpráví“ a každému přikázal, jak jednat s bližním.

Bůh vše vidí

15 Vždycky je před ním jejich chování, před jeho očima se nemohou skrýt.

16 Jejich chování od dětství je vede k zlému a oni nemohli změnit své srdce z kamene v srdce z masa,

17 neboť při rozdělení národů celé země každému národu ustanovil vládce, ale Izrael je údělem Páně,

18 jeho prvorozenec, kterého živí kázní, kterému uděluje světlo své lásky a neopouští ho.

19 Jako slunce jsou před ním všechny jejich skutky, na jejich chování jsou stále upřeny jeho oči.

20 Nejsou před ním skryty nepravosti, Pánem jsou všechny jejich hříchy.

21 Ale Pán je dobrý a zná své tvorstvo, neničí ho ani neopouští, ale šetří ho.

22 Almužna člověka je mu jako pečeť, dobrý skutek střeží jako zřítelnici.

23 Potom povstane a odplatí jim a odměnu sešle na jejich hlavu.

24 Kajícím však dovoluje návrat a posiluje ty, kdo jsou bez naděje.

Vybídnutí ke ctnosti

25 Obrat' se k Pánu a zbav se hříchu, pros ho v pokoře a přestaň urážet!

26 Vrat' se k Nejvyššímu a odvrat' se od nepravosti, měj co nejvíce v ošklivosti ohavné skutky!

27 Kdo bude v podsvětí chválit Nejvyššího namísto živých, kteří ho chválí?

28 Pro mrtvé, kteří nejsou, přestává každá možnost chvály, jen živý a zdravý ho může chválit.

29 Jak veliké je milosrdenství Páně a shovívavost s těmi, kdo se k němu obracejí!

30 Vždyť lidé nemohou mít všechno, neboť člověk není nesmrtelný.

31 Co je jasnější nad slunce? A přece i ono se zatmí! Tím spíše člověk - výtvor z masa a krve.

32 Pán shlíží na zástupy nebeských výšin, ale všichni lidé jsou prach a popel.

Kapitola 18

Boží nekonečnost a milosrdenství.

1 Věčně Živý všechno bez výjimky stvořil.

2 Jen Pán sám bude shledán spravedlivým, vždyť není jiného mimo něho.

3 Řídí svět mávnutím své ruky a všechno poslouchá jeho vůli, neboť on svou mocí je králem všeho a rozděluje mezi nimi svaté od všedního.

4 Nikdo není s to, aby hlásal jeho díla, kdo může probádat jeho velikolepé skutky?

5 Kdo může změřit moc jeho vznešenosti, kdo nadto vypoví jeho slitování?

6 Nic nelze ubrat ani přidat, není možné probádat podivuhodná díla Páně.

7 Dokončí-li to člověk, je teprve na začátku, přestane-li, je na rozpacích.

8 Co je člověk a k čemu je užitečný? Co má dobrého či zlého?

9 Délka jeho života? Nanejvýš sto let.

10 Jako kapka mořské vody a zrníčko písku, to je těch několik let proti věčnosti.

11 Proto je Pán k lidem shovívavý a vylévá na ně své milosrdenství.

12 Vidí a ví, že jejich konec je ubohý, proto rozmnožil své slitování.

13 Člověk je soucitný ke svému bližnímu, Pán je však soucitný ke všem tvorům. Napomíná, vychovává a poučuje, přivádí zpět jako pastýř své stádo.

14 Má soucit s těmi, kdo nalézají kázeň, kdo horlivě hledají právo.

Srdečná dobrotivost

15 Synu, děláš-li dobro, nepřidávej hanu ani trpká slova, dáváš-li dar.

16 Což netiší rosa vedro? Tak je dobré slovo lepší než dar.

17 Ano, není slovo lepší než bohatý dar? To obojí má dobrotivý člověk.

18 Pošetilý dělá urážející výtky a dar závistivého vhání do očí slzy.

Rozvážnost

19 Pouč se, než promluvíš, dbej na své zdraví, než onemocníš.

20 Než budeš soudit, sám se zkoumej, a v době neštěstí najdeš ohled.

21 Pokoř se, než onemocníš, když jsi hřešil, ukaž lítost.

22 Nedej se zadržet, abys včas splnil svůj slib, a nečekej až do smrti s plněním povinnosti.

23 Připrav se, než uděláš slib, a nebuď jako člověk, který pokouší Pána.

24 Pamatuj na hněv posledního dne a na čas odplaty, až Bůh odvrátí svoji tvář.

25 Když máš všeho hojnost, pamatuj na čas hladu, na chudobu a nouzi, když jsi bohatý.

26 Čas plyne od rána do večera a před Pánem všechno rychle kvapí.

27 Na vše si moudrý člověk dává pozor a v hříšných dobách se střeží před pádem.

28 Každý rozumný člověk poznává moudrost a chválí toho, kdo ji našel.

29 Také znalci přísloví si vedou moudře a pohotově pronášejí vhodné průpovědi.

Umírněnost

30 Nedej se strhnout svými touhami, a drž na uzdě své choutky.

31 Povolíš-li chtivosti vášní, vydá tě v posměch tvým nepřátelům.

32 Netěš se z mnoha rozkoší, aby ses nespoutal velikým výdajem pro ně.

33 Neoddávej se jídlu a pití, neboť bys neměl nic v měšci.

Kapitola 19

1 Dělník který pije, nezbohatne, kdo pohrdá málem, pomalu zhyne.

2 Víno a ženy přivádějí srdce k nevázanosti, kdo se stýká s nevěstkami, stane se nerozvázným.

3 Nerozvázný člověk přijde vniveč, bude dědictvím hniloby a červů.

Pozor na jazyk!

4 Kdo rychle důvěřuje, je lehkomyšlný, kdo hřeší, sám sobě škodí.

5 Kdo se raduje ze zlého, bude odsouzen.

6 Kdo nenávidí klepy, unikne zlu.

7 Nedonášej řeči, a nebudeš mít škodu.

8 Ani o příteli, ani o nepříteli nic nevypravuj a neprozrazuj nic, jestliže tím nehřešíš.

9 Jinak ten, kdo tě poslouchá, dá si na tebe pozor a za nějaký čas tě bude nenávidět.

10 Když jsi něco slyšel, ať to s tebou umře, buď klidný, nepukneš proto!

11 Pošetilému působí slovo bolesti jako plod rodiče.

12 Šíp zaražený do masa stehna - to je slovo v nitru blázna.

13 Zeptej se přítele, zda to snad neudělal, a jestliže ano, ať to už nedělá.

14 Zeptej se souseda, zda to snad neřekl, a jestliže ano, ať to už neopakuje.

15 Zeptej se přítele, vždyť často jde o pomluvu, nevěř kdejakému povídání.

16 Někdo uklouzne, ale bez zlého úmyslu; vždyť kdo svým jazykem nehřešil?

17 Zeptej se souseda, než si na něj vyjedeš, a popřej místo zákona Nejvyššího.

18 Bázeň před Pánem je počátkem toho, že se tě ujme, moudrost pak získá jeho lásku.

19 Poznat přikázání Páně je kázeň života. Ti, kdo plní jeho vůli, získávají plody ze stromu nesmrtelnosti.

Správná moudrost a zlá potměšilost

20 Všechna moudrost je v bázni před Pánem a ve veškeré moudrosti je plnění zákona.

21 Služebník, který řekne svému pánu: „Neudělám, co se ti líbí“ - jestliže to potom udělá, dráždí svého živatele k hněvu.

22 Poznat zlo - to není moudrost, rada hříšníků - to není opatrnost.

23 Je zchytralost, která je ohavností, ale jsou také hlupáci, kterým schází zloba.

24 Lepší je mít menší chápavost, ale být bohabojný, než nadáním oplývat, ale přestupovat zákon.

25 Je i prohnaná zchytralost, a ta je nepoctivá: někdo převrací právo, aby si získal přízeň.

26 Někdo chodí shrbený a zasmušilý, ale uvnitř je plný klamu.

27 Klopí svou tvář a dělá se hluchým, když však není pozorován, oklame tě.

28 Nemůže-li hřešit pro nedostatek síly, uškodí při první příležitosti.

29 Člověk se pozná podle vzhledu, rozumný muž podle výrazu tváře.

30 Šaty, úsměv úst a chůze ukážou, jaký člověk je.

Kapitola 20

Různá napomenutí

1 Je domluva, která není včasná, je mlčení, kterým se vyznačuje rozumný člověk.

2 Oč je lepší pokárat než se hněvat!

3 Kdo se přizná, uchrání se škody.

4 Jako kleštěnec, který by chtěl znásilnit pannu, jedná ten, kdo násilím chce prosadit právo.

5 Někdo mlčí a mají ho za moudrého, jiný zase je pro mnoho tlachů v nenávisti.

6 Někdo mlčí, poněvadž neví, co odpovědět, jiný mlčí, protože čeká na svůj čas.

7 Moudrý člověk mlčí do vhodné doby, ale žvanil a pošetilec promešká čas.

8 Kdo plýtvá slovy, je v ošklivosti, kdo si osobuje moc, je v nenávisti.

9 Někdy je neštěstí člověku záchranou, jindy zase nález přinese ztrátu.

10 Jsou dary, které ti neprospějí, a jsou dary, které jsou dvojnásob cenné.

11 Někdy sláva přináší pokoření, a jindy zase pokoření pozdvihuje hlavu.

12 Někdo za málo kupuje mnoho, a přece to zaplatí sedminásobně.

13 Moudrý se dělá oblíbeným málo slovy, kdežto pošetilci nadarmo rozhazují své laskavosti.

14 Dar hlupáka ti neprospěje, protože jeho oči jsou chtivé dostat mnohokrát.

15 Někdo dá a mnoho vyčítá, otvírá svá ústa jako hlasatel; dnes půjčí a zítra chce nazpět; je to protiva.

16 Blázen řekne: „Nemám přítele, nenacházím vděčnost za svá dobrodiní.“

17 Ti, kdo požívají jeho chléb, mají zlý jazyk: kolik lidí se mu vysměje, a jak často!

18 Lepší je klopýtnout na zemi než jazykem, tak spěšně nastane pád zlých lidí.

19 Nezpůsobný člověk: nevhodné slovo bude stále v ústech nevychovců.

20 Poučení ztrácí svou platnost v ústech blázna, neboť ho neříká v pravý čas.

21 Někdo nemůže hřešit, protože má nouzi a není ve svém klidu rušen.

22 Někdo se sám ničí z lidských ohledů, obětuje se kvůli pošetilci.

23 Někdo pro samé ohledy příteli slíbí, a bezdůvodně si z něho udělá nepřítele.

24 Lež je ošklivou skvrnou na člověku, vždy se najde v ústech nevychovců.

25 Lepší je zloděj nežli lhář ze zvyku, oba se však dostanou do záhuby.

26 Lež ze zvyku je ohavnost, na lháři stále lpí hanba.

27 Moudrý se pro své řeči dostává do popředí, obezřelý člověk se líbí vládcům.

28 Kdo vzdělává půdu, vrší své snopy, kdo je milý vládcům, může napravit křivdu.

29 Dary a odměny zaslepují oči moudrým, a jako roubík v ústech jim brání kárat.

30 Skrytá moudrost a utajený poklad - k čemu je obojí dobré?

31 Lepší je člověk, který skrývá svou hloupost, než člověk, který skrývá svou moudrost.

Kapitola 21

1 Synu, hřešil jsi? Už to nedělej a pros za odpuštění dřívějších hříchů.

2 Před hříchem utíkej jako před hadem, když se přiblížíš, tak tě uštkne. Hřích má lví zuby, které vraždí lidské duše.

3 Každé přestoupení je jak dvojsečný meč, z jeho ran není uzdravení.

4 Násilím a zpupností se bohatství pustoší, proto dům zpupného bude zpustošen.

5 Proba chudáka jde přímo do Božího ucha a hned se mu dostane spravedlnosti.

6 Kdo nenávidí výtky, kráčí ve stopách hříšníka. Kdo se však bojí Pána, obrací se v srdci.

7 Už z dálky se pozná mluvka, ale rozumný vidí jeho nedostatky.

8 Kdo staví svůj dům z cizího majetku, jedná jak ten, kdo sbírá kameny pro vlastní hrob.

9 Zástup bezbožníků je nakupená koudel, skončí v plameni a v ohni.

10 Cesta hříšníků je dlážděná kamenem, na jejím konci je propast pekla.

11 Kdo střeží zákon, ovládá své myšlenky, moudrost záleží v dokonalé bázni před Pánem.

12 Kdo je bez přirozených darů, nemůže se ničemu naučit, jsou však dary, které způsobují hořkost.

13 Poznání moudrého roste jak povodeň a jeho rada je jak živý pramen.

14 Nitro blázna je jak rozbitá nádoba, nemůže udržet moudrost.

15 Slyší-li rozvážný člověk moudré slovo, pochválí ho a jiné k němu přidá. Slyší-li ho hýřil, nelíbí se mu a hodí ho za sebe.

16 Řeč hlupáka je jak břímě na cestě, ale na rtech rozumného nalezněš půvab.

17 Rozvážný muž je vyhledáván ve shromáždění a o jeho slovech se přemýšlí v srdci.

18 Dům v troskách - to je bláznovi moudrost, vědění je pro nerozumného zmatenou řečí.

19 Kázeň je pošetilci okovem na nohou, je jako pouta na jeho pravici.

20 Blázen se při smíchu hlasitě chechtá, moudrý muž se však usmívá, že to ani poznat není.

21 Jak zlatý šperk je kázeň rozumnému, jak náramek na pravé paži.

22 Blázen se hrne, když vstupuje do domu, zkušený muž se však představuje skromně.

23 Pošetilec nahlíží do domu dveřmi, ale vzdělaný muž stojí venku.

24 Nevychovaný člověk poslouchá za dveřmi, rozumný to má za hanebnost.

25 Rty žvanilů přetékají malichernostmi, avšak slova rozumných jsou na váhu kladena.

26 Blázni mají srdce v ústech, ale moudří mají ústa v srdci.

27 Když zlořečí bezbožník ďáblu, zlořečí sám sobě.

28 Donašeč špiní sám sebe a v okolí je nenáviděn.

Kapitola 22

O dětech

1 Lench se podobá pokálenému kameni, kdekdo prská na jeho hnusnost.

2 Lench se podobá koláči lejna, kdo ho zdvihne, otřepe si ruku.

3 Hanbou je otci syn špatně vychovaný, na škodu mu bývá nezdárná dcera.

4 Rozumná dcera je pro muže pokladem, ale nehodná dělá svému ploditeli hanbu.

5 Drzá dcera, dělá ostudu otci i muži, oba jí pohrdají.

6 Nevhodná řeč je jak veselá hudba v zármutku, ale bič a pokárání jsou vždycky moudré.

7 Děti, které vedou blahobytný život bez nedostatku, skrývají neznámý původ rodičů.

8 Děti naduté pohrdáním a bez výchování poskvřňují ušlechtilý původ vlastní rodiny.

9 Slepuje střepy, kdo učí blázna, kdo budí spícího z tvrdého spánku.

10 Kdo mluví s bláznem, jako když se spícím mluví, nakonec řekne: „Co je?“

11 Plač nad mrtvým, neboť mu zhaslo světlo, plač nad bláznem, neboť mu vyhasl rozum. Neplač tolik nad mrtvým, vždyť došel klidu, ale nad smrt horší je život blázna.

12 Smutek za mrtvého trvá sedm dní, za blázna a bezbožného celý život.

O přátelích

13 Nemluv mnoho s pošetilým, nestýkej se s nerozumným, chraň se před ním, abys neměl trápení, aby ses neušpinil, když se ho dotkneš.

14 Co je těžší než olovo? Má to jiné jméno než blázen?

15 Písek, sůl a kus železa lze snadněji nést než nerozumného.

16 Dřevěné trámové vložené do stavby se při otřesu nerozestoupí. Tak srdce utvrzené rozvážnou myšlenkou v tísní nezmalátní.

17 Srdce opřené o rozumnou úvahu je jak omítka na hladké stěně.

18 Kamínky ležící na vyvýšeném místě nevytrvají při náporu větru, tak bázlivé srdce blázna, ze strachu nevytrvá ve svém úmyslu.

19 Když se zraní oko, tečou slzy, když se zraní srdce, probouzí se cit.

20 Kdo hází kameny po ptácích, plaší je, kdo urazí přítele, ruší přátelství.

21 Jestliže jsi tasil meč na přítele, nezoufej, může se ještě vrátit.

22 Když sis otevřel ústa na přítele, neboj se, může se ještě smířit, ale potupa, pohrdání, prozrazení tajemství a zákeřné rány ženou každého přítele na útěk.

23 Měj důvěru svého bližního, dokud je chudý, aby ses radoval v jeho štěstí. V čas tísně mu buď věrný, abys měl účast, až bude dědit.

24 Dým a kouř z komína předcházejí oheň, tak nadávky předcházejí každé prolití krve.

25 Nebudu se stydět chránit přítele a neskryji se před ním,

26 stihne-li mě z jeho viny něco zlého, každý, kdo o tom uslyší, bude se před ním chránit.

Modlitba

27 Kéž bych měl stráž u svých úst a na rtech pevnou pečeť, abych kvůli nim nepřišel k pádu a nezničil mě můj jazyk!

Kapitola 23

1 Pane, otče a vládce mého života, neponechávej mě jejich zvůli, nedej, abych kvůli nim padl.

2 Kéž by mé myšlenky měly nad sebou důtky a nad mým srdcem byla moudrá kázeň, aby nešetřily má pochybení a nedopustily kvůli nim hříchy,

3 aby mé nedostatky nerostly a mé viny se nehromadily, abych nepadl do moci svých protivníků a nepřítel neměl radost ze mě.

4 Pane, otče a Bože mého žití, nedej mým očím zpupnost a odvrát' ode mě zlou vášeň.

5 Necht' mě nepolapí smyslnost a honba za rozkoší, nevydávej mě nemravnosti!

Chraň svůj jazyk!

7 Děti, slyšte poučení o ústech, kdo ho zachová, nezahyne.

8 Pro své rty bývá hříšník chycen, rouhač a pyšný padají pro ně do léčky.

9 Nezvykej svá ústa, aby přísahala, nenavykej si vyslovovat svaté jméno.

10 Neboť jako otrok stále střežený neujde šlehům, tak nebude prost hříchu ten, kdo stále přísahá a vzývá Boha.

11 Člověk, který často přísahá, je plný nepravosti a bič se nevzdálí z jeho domu. Hřeší-li, hřích na něm ulpí, je-li lehkomyšlný, zhřeší dvojnásobně. Přísahá-li křivě, nedostane odpuštění, neboť jeho dům se naplní tresty.

12 Je mluvení, které zasluhuje smrt. Kéž se ho v dědictví Jakobově neužívá! Vždyť to všechno zbožní lidé zavrhnou, a proto se neválejí v hříších.

13 Nezvykej svá ústa na ohavnou nevázanost, neboť při ní jsou hříšná slova.

14 Pamatuj na otce i matku, když žiješ mezi vznešenými lidmi, aby ses před nimi nezapomněl a nejednal podle zvyku pošetile, že by sis pak přál raději se nenarodit proklínal bys den svého zrodu.

15 Člověk navyklý na ošklivá slova nikdy se ve svém životě nepolepší.

Chraň se nemravnosti!

16 Dva druhy lidí oplývají hříchy a třetí přivádí Boží hněv.

17 Žhavá vášeň hoří jak oheň, neuhasne, dokud se nenasytí. Člověk, který provádí nemravnost na vlastním těle, nepřestane, dokud oheň vášně nevyhasne. Smilníku každý chléb chutná sladce, nenechá ho, dokud nezemře.

18 Člověk, který je nevěrný vlastnímu loži, říká si: „Kdo mě vidí? Tma mě obklopuje, stěny mě kryjí a nikdo mě nevidí. Čeho bych se bál? Nejvyšší si na mé hříchy nevzpomene.“

19 Jen lidských očí se bojí a neví, že oči Páně jsou nekonečně jasnější než slunce, pozorují všechno lidské chování a proniknou do nejskrytějších koutů.

20 Všechno znal Pán dříve, než to stvořil, právě tak, když to skončil.

21 Takový člověk bude potrestán na ulicích města a bude chycen tam, kde se nenaděje,

22 Tak bude i se ženou, která je nevěrná svému muži a podstrčí mu dědice z jiné krve.

23 Neboť předně neposlechla zákon Nejvyššího, za druhé zhřešila proti svému muži, za třetí smilnila cizoložně a podstrčila děti od jiného muže.

24 Takovou ženu přivedou do shromáždění a bude se konat šetření o jejích dětech.

25 Její děti nezapustí kořeny a její větve nepřinesou plody.

26 Zanechá po sobě památku na prokletí, její hanba nebude nikdy vymazána.

27 Ti, kdo po ní přijdou, pochopí, že není nic lepšího než se bát Pána, že není nic sladšího než zachovávat jeho přikázání.

Kapitola 24

Chvála moudrosti

1 Moudrost se sama chválí a slaví uprostřed svého lidu.

2 Otvírá svá ústa ve shromáždění Nejvyššího a velebí se před jeho zástupy:

3 „Vyšla jsem z úst Nejvyššího, jako mlha jsem přikryla zemi.

4 Na výsostech jsem se ubytovala, na sloupu z oblaků mám svůj trůn.

5 Okruh nebe jsem sama obcházela i nejhlubší propasti jsem procházela.

6 Vládla jsem na vlnách moře i na celé zemi, u všech národů a kmenů.

7 U nich všech jsem hledala odpočinek, u koho bych se mohla usadit.

8 Tu mi dal tvůrce veškerenstva rozkaz, můj stvořitel mi poručil vztyčit stan. Řekl mi: „Usaď se v Jakobovi, v Izraeli měj své dědictví!“

9 Před věky na počátku mě stvořil, až navěky být nepřestanu.

10 Před ním ve svatostánku jsem konala svou službu a pak na Siónu jsem obdržela sídlo.

11 Usadil mě v městě, které miloval jako mě, v Jeruzalémě vykonávám svou moc.

12 V lidu plném slávy jsem zapustila kořeny, v Pánově údělu, v jeho dědictví.

13 Vyrostla jsem jako cedr na Libanonu, jako cypřiš na hermonských horách.

14 Vyrostla jsem jako palma v Engadi, jak růžové keře v Jerichu, jak spanilá oliva na rovině, vyrostla jsem jako platan.

15 Voněla jsem jako skořice a vonný balzám, jako nejjemnější myrha jsem šířila vůni, jako galbanum, onyx a stakte, jako dým kadidla ve svatostánku.

16 Jak terebint jsem roztáhla své větve, jsou to větve půvabu a slávy.

17 Do vnady jsem vypučela jak réva, z mých květů vyrostly bohaté a skvělé plody.

18 Já jsem matka krásného milování, bázně, poznání a svaté naděje. Jsem dána všem svým dětem, od věčnosti těm, kdo Jím byli určeni.

19 Přistupte ke mně, kdo po mně toužíte, a nasyt'te se mými plody.

20 Vždyť vzpomínka na mě je nad med sladší, mít mě je nad plástek medu.

21 Kdo mě požívají, ještě lační, kdo mě pijí, ještě žízní.

22 Kdo mě poslouchá, nebude zklamán, nezhřeší, kdo se o mě snaží.“

Mojžíšův zákon

23 To všechno je kniha smlouvy nejvyššího Boha, zákon, který nám vyhlásil Mojžíš jako dědictví pro Jakubovo společenství.

24 Nepřestaňte být stateční v Pánu, držte se ho, aby vás sílil. Všemohoucí Pán je jediný Bůh, není jiného spasitele mimo něho.

25 Je plný moudrosti jako Fišon, jako Tigris za jarních dnů.

26 Kypí rozvahou jak Eufrat, jako Jordán ve dnech sklizně.

27 Vylévá poučení v proudech jako Nil, jako Gichon ve dnech vinobraní.

28 Nemůže být hotov, kdo chce první pochopit Zákon, ale ani poslední ho neprobádá.

29 Neboť jeho myšlenky jsou nad moře širší, jeho rady nad nesmírnou propast.

Spisovatel o sobě

30 Já jsem jako strouha vyvedená z řeky, jako příkop ústící do zahrady.

31 Řekl jsem: „Napojím svou zahradu, zavlažím svůj záhon,“ a hle - má strouha se stala řekou a řeka se stala mořem.

32 Ještě zazářím poučením jak jitřenka, rozšířím jeho světlo do daleka.

33 Ještě vyliji nauku jako proroctví a zanechám ji věčným pokolením.

34 Hled'te, ne pro sebe samého jsem se namáhal, ale pro všechny, kdo se o ni snaží.

Kapitola 25

Číselná přísloví

1 Ve třech věcech mám zalíbení, jsou milé Pánu i lidem: svornost bratří, láska přátel a žena s mužem, když se k sobě hodí.

2 Tři druhy lidí nenávidím z duše, velmi protivný je mi jejich život: pyšný chudák, prolhaný boháč a záletný bláznivý stařec.

3 Když jsi neshromaždoval v mládí, jak bys chtěl najít něco v stáří? Jak sluší soudnost šedinám a starcům schopnost poradit!

5 Jak sluší moudrost starcům, rozvaha a rada váženým lidem!

6 Bohatá zkušenost je korunou starců, jejich chloubou je bázeň před Pánem.

7 Devatero považuji v srdci za šťastné a desáté prohlašuji jazykem: Člověk, který má radost z dětí, kdo zaživa vidí zkázu nepřátel.

8 Šťasten, kdo žije s rozumnou ženou, kdo neoře s oslem a býkem, kdo nechybje jazykem, kdo nemusí sloužit nehodnému.

9 Šťasten, kdo našel přítele, kdo mluví k pozorným posluchačům.

10 Jak je veliký, kdo našel moudrost, nepředčí však toho, kdo se bojí Pána.

11 Bázeň před Pánem předčí všechno. Kdo se podobá tomu, kdo ji má?

12 Bázeň před Pánem je počátkem jeho lásky, víra pak počátkem přilnutí k němu.

O ženách

13 Každou ránu, jen ne ránu do srdce, každou zlobu, jen ne zlobu ženy.

14 Každé soužení, jen ne soužení od protivníků, každý trest, jen ne trest od nepřátel.

15 Není horší jed než jed hada, není horší hněv než hněv ženy.

16 Raději bydlet se lvem a drakem než bydlet se zlou ženou.

17 Zloba ženy kazí její vzhled, chmuří jí tvář, že se podobá medvědu.

18 Sedí-li její muž mezi přáteli, bezděky hořce vzdychá.

19 Každá špatnost je malá ve srovnání se špatností ženy: ať ji stihne úděl hříšníka!

20 Čím je výstup v písku pro nohy starce, tím je žvanivá žena pro klidného muže.

21 Nedej se chytit ženskou krásou, neboť po ní touhou!

22 Otroctví, potupa a velká hanba, když žena živí svého muže.

23 Sklíčená mysl, mrzutá tvář, raněné srdce - to působí zlá žena. Ruce k ničemu, ochablá kojena - to působí žena, která nedělá svého muže šťastným.

24 Od ženy je počátek hříchu, kvůli ní musíme všichni umřít.

25 Nedovol vodě, aby vytekla, a zlé ženě, aby vládla.

26 Nepomáhá-li tvé ruce, odřízni ji od svého těla!

Kapitola 26

1 Šťastný muž dobré ženy! Počet jeho dnů je dvojnásobný.

2 Řádná žena dělá svému muži radost, takže muž prožívá svá léta v pokoji.

3 Řádná žena - to je dobrý úděl, který je popřán bohabojným.

4 Ať bohatý, nebo chudý, má spokojené srdce a vždy ukazuje veselou tvář.

5 Tři věci se bojím a ze čtvrté mám strach: klevetění v městě, srocení lůzy a pomluvy - všechno to je horší než smrt;

6 bolest v srdci a zármutek bývá, když žena žárlí na ženu: a to vše je sekání jazykem.

7 Špatně připevněné jařmo pro býka - to je zlá žena, kdo si ji vzal, podobá se tomu, kdo drží štíra.

8 Žena, která pije, dělá velkou ostudu, nejde skrýt její hanbu.

9 Nemravnost ženy se pozná z vyzývavých očí, když jimi koketuje.

10 Zesil dohled na příliš volnou ženu, aby nenašla příležitost a nevyužila tvé lhostejnosti.

11 Bděle sleduj ženu s nestoudným okem a nediv se, když se proti tobě prohřeší.

12 Jako žíznlivý poutník otvírá ústa a pije z každé vody, kterou najde, tak si ona sedá před každým kolíkem a před šípem otvírá toulec.

13 Půvab ženy blaží jejího muže, její rozumnost osvěžuje jeho síly.

14 Mlčelivá žena je dar od Pána, nic nevyváží dobře vychovanou ženu.

15 Nad všechen půvab je cudná žena, neocenitelná je čistá duše.

16 Slunce vycházející na výšinách Páně - to je krása dobré ženy v uspořádaném domě.

17 Lampa svítící na posvátném svícnu - to je krásná tvář na ztepilé postavě.

18 Zlaté sloupy na stříbrném podstavci - to jsou půvabné nohy urostlé ženy.

19 Synu, uchovej si zdravou svěžest svého mládí a nezaprodávej svoji sílu cizím ženám.

20 Když sis vyhledal nejurodnější pole v kraji, osívej ho vlastním semenem s důvěrou v ušlechtilost svého potomstva.

21 Tak tě obklopí tvé ratolesti, protože budou mít oporu v řádném původu.

22 Prodejná žena nestojí ani za plivnutí, vdaná pak platí za věž smrti pro ty, kdo jí užívají.

23 Bezbožná žena je dána za trest ničemovi, zbožná však tomu, kdo se bojí Pána.

24 Nestoudná žena má zálibu jen v hanbě, cudná žena se však i před svým mužem stydí.

25 Smělá žena není v úctě víc nežli pes, ale ta, která je skromná, se bojí Pána.

26 Ženu, která ctí svého muže, všichni uznávají za moudrou, ale tu, která jím pohrdá, všichni pro její pýchu považují za bezbožnou.

27 Štěkává a žvanivá žena jako válečná polnice dráždí k odpovědi, každý muž jí v tom podobný tráví svůj život v nepokojích války.

Věci působící smutek

28 Dvě věci mi rmoutí srdce a pro třetí mě přepadá hněv: když se bojovník dostal do bídy, když rozumný muž upadl v posměch, když se někdo odvrátil od spravedlnosti ke hříchu; Pán pro něj připravil svůj meč.

O obchodu

29 Obchodník se sotva může vyhnout vině ani kramář se neospravedlní z hříchu.

Kapitola 27

1 Kvůli penězům mnozí hřeší, kdo chce zbohatnout, nemá slitování.

2 Do spár mezi kameny se vráží kolík, mezi prodej a nákup se vtírá hřích.

3 Kdo se pevně nepřidrží bázně před Pánem, rychle přivede do svého domu zkázu.

4 V sítu, kterým se třese, zůstane smetí, právě tak zůstane vina na člověku, když je prozkoušen.

5 V peci se osvědčí nádoba od hrncíře, člověk se osvědčí, když s ním mluvíš.

6 Ovoce ukáže, jak byl strom pěstěn, právě tak slovo vyjádří myšlenky lidského srdce.

7 Nikoho nechval, než ho vyzkoušíš, tak se totiž osvědčí člověk.

Spravedlnost

8 Jdeš-li za spravedlností, dosáhneš jí a oblékneš si ji jako nádherný šat.

9 Ptáci se druží k sobě rovným a spravedlnost přichází k těm, kdo se o ni snaží.

10 Lev číhá na kořist, právě tak hřích na ty, kdo páchají bezpráví.

11 Řeč zbožného je samá moudrost, pošetilý se však mění jako měsíc.

12 Mezi nerozumnými dbej na čas, mezi rozumnými se zdržuj stále.

13 Mluvení hlupáků je ošklivé, jejich smích je hříšná nevázanost.

14 Když mluví ten, kdo mnoho přísahá, ježí se člověku vlasy, když se hádá, je lépe zacpat si uši.

15 Při hádce pyšných se prolévá krev, když nadávají, hanba poslouchat.

Nediskrétnost - ztráta přátelství

16 Kdo zrazuje tajemství, ztrácí důvěru a nenajde přítele podle svého srdce.

17 Miluj přítele a zůstaň mu věrný, nehledej ho však, když jsi zradil, co ti svěřil.

18 Jak ten, kdo ztratil mrtvého, tak ty jsi ztratil přátelství bližního.

19 Jak sis nechal ptáče uniknout z ruky, tak sis nechal odejít přítele a už ho nezískáš.

20 Nechod' za ním, je už daleko, unikl jako gazela z léčky.

21 Rána se ováže, křivda bude odpuštěna, žádnou naději však nemá, kdo zradil tajemství.

Obojakost

22 Kdo mžourá očima, vymýšlí neštěstí a nikdo jej od toho neodvrátí.

23 Jeho ústa jsou před tebou sladká a tvé řeči obdivuje, potom však mění tón a pro tvá slova se pohoršuje.

24 Mnoho věcí nenávidím, ale nic jak jeho; i Pán ho nenávidí.

25 Kdo hází kámen do výše, hází ho na vlastní hlavu, záludný úder rozdává rány.

26 Kdo kopá jámu, sám do ní padne, kdo líčí past, chytne se do ní.

27 Kdo zamýšlí zlo, na toho se svalí a nepozná, odkud mu přišlo.

28 Pohana a potupa je pro pyšného, pomsta jako lev číhá na něj.

29 Kdo se raduje z pádu zbožných, chytne se do léčky a stráví ho bolest, dříve než zemře.

Pomsta

30 Pomsta a hněv, i to jsou ohavnosti, jen hříšný člověk je chová v srdci.

Kapitola 28

1 Kdo se mstí, zakusí pomstu Pána, on jeho hříchy uchová v paměti.

2 Odpuť křivdu svému bližnímu, a pak i tvé hříchy budou odpuštěny, když budeš prosit.

3 Člověk uchovává hněv proti druhému, ale od Pána hledá uzdravení?

4 S člověkem sobě rovným nemá slitování, ale za své hříchy prosí?

5 Živí pomstu, ač je sám jen člověk; kdo se smiluje nad jeho hříchy?

6 Vzpomeň na konec a přestaň nenávidět, vzpomeň na hnilobu a smrt a dbej přikázání!

7 Vzpomeň na přikázání a přestaň nevrážit na bližního, vzpomeň na smlouvu s Nejvyšším a odpusť vinu!

Hádky

8 Odvrať se od sváru a budeš bez hříchu, vždyť prchlivý člověk rozněcuje hádku.

9 Hříšník vnáší neklid mezi přátele a pomluvu rozsévá mezi pokojné lidi.

10 Oheň hoří podle toho, jaké je palivo, a svár roste podle toho, jak je prudký. Člověk roste v zášti podle své moci, podle svého bohatství stupňuje svůj hněv.

11 Náhlá hádka rozněcuje oheň a ukvapený spor prolévá krev.

12 Foukáš-li na jiskru, vzplane, plivneš-li na ni, zhasne, a obojí vychází z tvých úst.

13 Prokletý je donašeč a potměšilec, neboť zahubil mnoho pokojných lidí.

14 Zlolačný jazyk mnohými otrásl a honil je z národa do národa, zničil pevná města a domy velmožů zbořil.

15 Zlolačný jazyk vypudil zdatné ženy a oloupil je o jejich námahu.

16 Kdo na něj dá, nenajde klid, nemůže bydlet v pokoji.

17 Rána bičem dělá podlitiny, rána jazykem láme kosti.

18 Mnozí padli ostřím meče, víc jich však padlo jazykem.

19 Šťasten, kdo je před ním ukryt, kdo nepropadl jeho hněvu, kdo netáhl jeho jařmo, kdo nebyl sevřen jeho pouty.

20 Neboť jeho jho je ze železa, jeho pouta z bronzu.

21 Je to zlá smrt, kterou působí, peklo je lepší než on.

22 Nemá moc nad zbožnými, nebudou hořet jeho žárem.

23 Jsou jeho oběťmi ti, kdo opouštějí Pána, jeho žár bude v nich hořet bez zhasnutí; jako lev bude na ně puštěn a roztrhá je jako pardál.

24 Hle - kolem svého statku děláš plot z trní, zamykáš své stříbro a zlato;

25 pro svá ústa zhotov dveře se závorou, pro svá slova váhu se závažím.

26 Dej pozor, abys neuklouzl pro jazyk a nepadl před tím, kdo číhá.

Kapitola 29

Půjčky

1 Kdo půjčuje bližnímu, prokazuje milosrdenství, kdo mu pomáhá, plní přikázání.

2 Půjči bližnímu, když to potřebuje, ale zase bližnímu včas navrať!

3 Dodrž své slovo a buď spolehlivý, a vždy dostaneš, co potřebuješ.

4 Mnozí považují půjčenou věc za nalezenou a jsou příčinou starostí svým věřitelům.

5 Dokud nedostane, líbá ruku a poníženež prosí bližního o peníze. Avšak otálí, když má vrátit, mluví planě a vymlouvá se na zlé časy.

6 Může-li, stěží přinese polovici, za nález se to může považovat. Nemůže-li, okrade ho o peníze a bez příčiny se mu stává nepřítelem. Vrací mu kletby a nadávky a splácí urážkami místo úctou.

7 Mnozí odmítají půjčit bez zlé vůle, aby nebyli bez viny okradeni.

Almužny

8 Přece však buď velkodušný k chudákovi, nenech ho čekat na almužnu.

9 Kvůli přikázání se ujmi nuzného a v jeho nouzi ho nepouštěj s prázdnou.

10 Obětuj peníze, jde-li o bratra či o přítele, a nenech je nazmar zrezavět pod kamenem.

11 Ulož si poklad podle přikázání Nejvyššího, prospěje ti víc než zlato.

12 Uzavři dobrodiní do svých skrýší a z každého neštěstí tě vysvobodí.

13 Bude za tebe bojovat s nepřítelem víc než silný štít, víc než těžké kopí.

Ručení

14 Dobrý člověk ručí za bližního; kdo ztratil stud, nechá ručitele na holičkách.

15 Nezapomeň na dobrodiní ručitele, vždyť se za tebe obětoval.

16 Hříšník neuznává ochotu ručitele, nevděčník nechá svého zachránce na holičkách,

17 Ručení zahubilo mnoho šťastných lidí a otřásl jimi jako mořská vlna.

18 Bohaté lidi vyhnalo z domova, že bloudili mezi cizími národy.

19 Hříšník se v ručení unáhlí, pletichář padne do soudů.

20 Ujmi se bližního podle možnosti, ale dej si pozor, abys nepadl.

Skromnost

21 Pro život je nezbytná voda a chléb, oděv a dům, aby zakryly nahotu.

22 Lepší je žít jako chudák pod krovem z prken než mezi vybranými pokrmy u cizích.

23 Buď spokojen s málem i s nadbytkem, a neuslyšíš výtku, žes cizinec.

24 Zlý je to život chodit od domu k domu; kde dlíš jak cizinec, nesmíš otevřít ústa.

25 Bez díků pohostíš a napojíš, a k tomu všemu uslyšíš trpká slova:

26 „Hni se, cizinče, prostři stůl, a máš-li co, dej mi najíst!“

27 Táhni, cizinče, ustup druhému, milejšímu, přišel mi host, bratr, potřebuji dům.“

28 Krušné je, aby rozumný člověk zakoušel takové věci: výtky hostitele a jednání jako s dlužníkem.

Kapitola 30

O výchově dětí

1 Kdo svého syna miluje, ustavičně ho trestá, aby se mohl radovat při své smrti.

2 Kdo svého syna kárá, bude z něho mít prospěch a mezi svými známými se jím bude chlubit.

3 Kdo svého syna učí, budí žárlivost nepřítele a raduje se z něho před přáteli.

4 Když otec zemře, jako by nezemřel, zanechá syna podobného sobě.

5 Za života se radoval v jeho přítomnosti a při své smrti nemá starost.

6 Zanechává mstitele proti nepřítelům a pro přátele toho, kdo je vděčný.

7 Kdo syna rozmazluje, musí si ovazovat rány, když jen hlesne, chvěje se mu srdce.

8 Nezkrocený kuň se stává divokým, neukázněný syn se stává vzpurným.

9 Mazli se s dítětem, a nažene ti strachu, hraj si s ním, a zarmoutí tě.

10 Nesměj se s ním, nechceš-li s ním truchlit, nemají-li ti trnout zuby.

11 Nedávej mu volnost v mládí a nepřehlížej jeho chyby.

12 Ohýbej mu šíji v mládí a bij ho na zadek, dokud je malý, aby se ve vzpurnosti nestal neposlušným, a tys proto nezakusil bolest.

13 Drž svého syna v kázni a vychovávej ho, abys nemusel trpět jeho zpozdilostí.

O zdraví

14 Lepší je zdravý a zdatný chudák než boháč trápený nemocí na svém těle.

15 Zdraví a zdatnost je lepší než všechno zlato a silné tělo než nezměrné bohatství.

16 Bohatství není lepší než tělesné zdraví, není větší radosti nad radost srdce.

17 Lepší je smrt než trpký život a věčný pokoj než trvalá nemoc.

18 Lahůdky položené před zavřená ústa jsou jako oběti předložené modle.

19 K čemu je oběť modle, vždyť nemůže ani jíst, ani čichat. Tak je to s tím, kdo má bohatství, a nemůže se z něho těšit.

20 Dívá se a vzdychá, jako vzdychá kleštěnec, když objímá pannu.

Zármutek a radost

21 Neoddávej se zármutku a netýrej se černými myšlenkami.

22 Veselé srdce - to je život pro člověka, radost - ta prodlužuje lidský věk.

23 Občerstvi svou mysl a utěš své srdce, zapuď daleko od sebe zármutek, neboť smutek zahubil mnoho lidí, není z něho užitek.

24 Žárlivost a hněv zkracují život a starost předčasně přivádí stáří.

25 Veselému srdci chutná při jídle a postará se o svůj pokrm.

Kapitola 31

Bohatství

1 Nespavost kvůli bohatství týrá tělo a starost o ně vzdaluje spánek.

2 Starosti života nenechávají usnout a plaší spánek víc než těžká nemoc.

3 Boháč se namáhá, aby shromáždil majetek, a když odpočívá, oddává se rozkoším.

4 Chudák se namáhá při skrovném živobytí, a když odpočívá, padá do bídy.

5 Kdo má rád zlato, nezbaví se viny, kdo se honí za penězi, zhřeší pro ně.

6 Mnozí se stali oběťmi zlata, jejich pád byl nevyhnutelný.

7 Pastí ze dřeva je zlato těm, kdo mu oběťují, kdekdo neopatrný se do ní chytá.

8 Šťastný boháč, který se uchovává bez viny a nehoní se za zlatem.

9 Kdo je to, abychom ho velebili, neboť podivuhodné věci prokazuje svému lidu.

10 Kdo podstoupil tuto zkoušku a osvědčil se jako dokonalý? Bude mu to k chloubě. Kdo mohl hřešit, a nezhřešil, dělat zlo, a neudělal?

11 Jeho štěstí bude zajištěno, o jeho milosrdenství se bude v obci vypravovat.

Hostiny

12 Sedíš-li u bohatého stolu, neotvírej na něj svá ústa a neříkej: „Jaká hojnost!“

13 Pamatuji, že hltavé oko je zlé. Je něco horšího než oko? Proto pláče pro každou hloupost.

14 Nevztahuj ruku, kam se dívá bližní a netlač se s ním do mísy.

15 Podle sebe sud' svého bližního a uvažuj nad každou věcí.

16 Jako vychovaný člověk jez, co se ti předloží, a nemlaskej, aby ses nezošklivil.

17 První přestaň - už ze slušnosti - a nebud' nenasytný, abys neurazil.

18 Jsi-li u stolu ve velké společnosti, nevztahuj před sousedem svou ruku po jídle.

19 Jak málo stačí vzdělanému člověku! Proto nesténá na svém lůžku.

20 Při střídavé životosprávě dobře spí, časně vstává a je mu dobře. Trýzeň nespavosti, koliky a zvracení jsou u člověka nemírného.

21 Jsi-li někdy nucen sníst hodně jídla, vstaň, vyvrhni ho a pocítíš ulehčení.

22 Slyš mě, synu, a nepohrdej mnou, později pochopíš má slova. Bud' rozumný ve všem, co děláš, a nepotká tě žádná nemoc.

23 Nahlas je chválen štedrý hostitel, chvála jeho štedrosti bude trvalá.

24 O skrblickém hostiteli však se bude v městě mluvit, tvrdě se bude soudit o jeho lakotnosti.

O víně

25 Nebud' hrdinou v pití vína, víno totiž zahubilo mnoho lidí.

26 Výheň pece zkouší kovářovu práci, víno pak zkouší srdce zpupných.

27 Víno je pro lidi vodou života, piješ-li je s mírou. Jaký je to život, když schází víno! Bylo stvořeno pro radost lidem!

28 Veselím pro srdce a radostí pro duši je víno, pije-li se včas a jen proti žízni.

29 Bolestí hlavy, hořkostí a potupou je víno, pije-li se v hádce a hněvu.

30 Opilost stupňuje hněv hlupáka, až ho zničí, ubírá mu sílu a zasazuje rány.

31 Při pití vína neurážej souseda a nesměj se mu v jeho veselosti. Neříkej mu potupná slova a nedráždi ho vymáháním peněz.

Kapitola 32

1 Nevynášej se, když tě udělají pořadatelem. Chovej se k nim jako jeden z nich, starej se o ně a pak si teprve sedni.

2 Když uděláš všechno, co máš, posad' se, abys měl z nich radost a dostal věnec za dobré vystrojení.

3 Mluv, starče, jak se to pro tebe sluší, v pečlivé rozvaze a nepřekážej zpěvu.

4 Kde se zpívá, neoplývej řečí a nedělej se v nevhodný čas moudrým.

5 Pečetí z drahého kamene se zlatou ozdobou je hudební koncert při popíjení vína.

6 Pečetí ze smaragdu ve zlaté obrubě je líbezná píseň při vybraném víně.

7 Mluv, jinochu, jen když musíš, nanejvýš, když jsi dvakrát tázán.

8 Mluv stručně, málo slovy vyjádři mnohé, buď jak ten, kdo ví, ale přitom mlčí.

9 Nejednej s velmoži jako s rovnými sobě, a když mluví druhý, buď střízlivý v slovech.

10 Blesk se kmitá před hromem - obliba předchází skromného muže.

11 Záhy vstaň a neotálej, jdi brzo domů a nebuď lehkomyšlný.

12 Tam si hraj a povol své náladě, ale nehřeš zpupným slovem.

13 Za to vše děkuj svému stvořiteli, který tě zahrnul svým dobrodiním.

Boží bázeň

14 Kdo se bojí Pána, budou poučení, kdo jej hledají naleznou přízeň.

15 Kdo bádá v Zákonu, získá v něm zběhlost, kdo se jen přetvařuje, zaplete se do něho.

16 Kdo se bojí Pána, pochopí právo, jeho pravidlům dá zářit jak světlu.

17 Hříšník se však vyhýbá výtkám, hledá si vytáčky podle své libovůle.

18 Rozumný muž neskrývá poučení, ale bezbožný a drzý nezná bázň.

19 Nedělej nic bez uvážení, abys po činu nelitoval.

20 Nechod' po cestě plné léček, abys nezakopl o kamení.

21 Na cestě se nepokládej za bezpečného před útokem a nedůvěřuj ani svým dětem.

22 Při každé práci dej pozor na svou duši, a tak zachováš přikázání.

23 Kdo má důvěru v Zákon, dbá na přikázání, a kdo doufá v Pána, neutrpí škodu.

Kapitola 33

1 Bohabojného nepotká nic zlého, i ze zkoušky ho Bůh znovu vysvobodí.

2 Kdo nenávidí Zákon, není moudrý, kymácí se jako loď v bouři.

3 Rozumný člověk v Zákon důvěřuje, Zákon je pro něho spolehlivý jako věštba.

4 Připrav si řeč, a pak tě budou poslouchat, seber své vědomosti a potom odpověz.

5 Smýšlení pošetilce je jako kolo vozu, jeho uvažování jak osa, která se točí.

6 Jak vilný hřebec je přítel posměváček, řehtá pod každým jezdcem.

Boží úradky

7 Proč vyniká jeden den nad druhým, když přece všechno denní světlo je po celý rok od slunce?

8 Rozdíl zde položila moudrost Páně, On rozlišil údobí a svátky.

9 Některé z nich povýšil a posvětil, a jiné zařadil do počtu dní všedních.

10 I všichni lidé jsou z hlíny, ze země, z které byl stvořen Adam,

11 ale svrchovanou moudrostí je Pán rozlišil a dal jim rozdílný úděl.

12 Některé z nich požehnal a povýšil, jiné posvětil a přitáhl k sobě, jiné zase proklel a pokořil a vypudil z jejich místa.

13 Jako je hlína v ruce hrnčíře, který ji hněte podle své vůle, tak jsou lidé v ruku svého stvořitele, který jim odplácí podle svého rozhodnutí.

14 Proti zlu je dobro a proti smrti život. Podobně proti zbožnému je hříšník.

15 Tak hled' na všechna díla Nejvyššího: jsou v páru, jedno proti druhému.

16 Já jsem bděl jako poslední, jak ten, kdo paběrkuje po vinařích.

17 S požehnáním Páně jsem se dostal napřed a svůj lis jsem naplnil jak vinař.

18 Poznejte, že jsem se nenamáhal pro sebe, ale pro všechny, kdo hledají poučení.

19 Slyšte mě tedy, vladaři lidu, představení obce, popřejte mi sluchu!

Nezávislost pána domu

20 Ani synovi a ženě, ani bratru a příteli nedávej za svého živobytí vládu nad sebou. Nedávej druhému svůj majetek, abys toho nelitoval a nemusel o něj znovu žádat.

21 Dokud žiješ a dýcháš, nikomu své místo nepopouštěj.

22 Lépe je, když tě děti prosí, než aby ses díval na jejich ruce.

23 Ve všem, co děláš, zachovej svůj vliv, neposkvrň svou čest.

24 Až dokonáš dny svého života, v hodině smrti rozhodni o svém jmění.

O otrocích

25 Oslu patří obrok, hůl a břemeno, chléb, kázeň a práce otroku.

26 Dej otroku práci, a najdeš pokoj, nech mu volné ruce, a bude hledat svobodu.

27 Jařmo a otěže ohýbají šíji, špatnému otroku patří kláda a rány.

28 Přidrž ho k práci, aby nezlenivěl, neboť lenost učí každé špatnosti.

29 Opatři mu práci, ke které se hodí, když neposlechne, sevři mu nohy.

30 Nikomu však nenakládej příliš a nic nedělej bez rozvahy.

31 Máš-li otroka, ať je jako ty, vždyť za krev jsi ho získal!

32 Máš-li otroka, jednej s ním jako s bratrem, protože ho potřebuješ jako sebe.

33 Týráš-li ho, uteče ti, a na které cestě ho budeš hledat?

Kapitola 34

Sny a hadačství

1 Je hloupé žít se planými představami, sny jítí fantazii pošetilců.

2 Chytat stín a honit vítr znamená spoléhat se na sny.

3 Zrcadlo a sen jsou si podobné, proti tváři - její obraz.

4 Co čistého vzejde z nečistoty? Jaká pravda ze lži?

5 Hadačství, předpovědi a sny nejsou k ničemu, jsou podobné blouznění rodící ženy.

6 Jestliže je neposlal Nejvyšší při své návštěvě, nevěnuj jim své srdce.

7 Sny totiž svedly mnoho lidí, zahubili se ti, kdo se na ně spoléhali.

8 Bez podvodu se má splnit Zákon, moudrost je dokonalá v upřímnosti.

Cesty a zkušenost

9 Kdo mnoho cestuje, mnoho pozná, kdo je bohatý zkušeností, mluví moudře.

10 Kdo nezkusil, ví málo, kdo mnoho cestuje, oplývá zkušeností.

11 Mnoho jsem viděl na svých cestách a poznal jsem víc, než mohu říci.

12 Často jsem byl v nebezpečí smrti, a zachránil jsem se, když jsem uznal toto:

V Boží bázni je spása

13 Duch bohobojných bude žít, vždyť jejich naděje se opírá o jejich zachránce.

14 Bohobojný nemusí mít žádný strach, nechvěje se, protože doufá v Boha.

15 Šťastná je duše bohobojného! Koho se přidrží a o koho se opře?

16 Oči Páně hledí na ty, kdo ho milují, je jim mocnou záštitou a silnou oporou, ochranou před úpalem i poledním žářem, záchranou před úrazem a pomocí v pádu.

17 Je radostí v srdci, světlem pro zrak, uzdravením, životem i požehnáním.

Nepравé oběti

18 Oběť vzatá z bezpráví je oběť pro posměch. Dary ničemů nejsou milé.

19 Oběti bezbožných se Nejvyššímu nelíbí, neodpouští hříchy za množství obětí.

20 Jako by zabil syna před očima otce je ten, kdo obětuje z majetku chudých.

21 Skrovný chléb je živobytím nuzných, násilník je, kdo ho loupí.

22 Kdo bere bližnímu živobytí, zabíjí ho, prolévá krev, kdo dělníkovi zadržuje mzdu.

23 Jeden staví dům, a druhý ho bourá, co z toho mají než dřinu?

24 Jeden se modlí, a druhý kleje, čí hlas Pán vyslyší?

25 Kdo se myje, že se dotkl mrtvoly a znovu se jí dotýká, co má ze své očisty?

26 Takový je člověk, který se postí za své hříchy, a znovu se jich dopouští, kdo jeho modlitbu vyslyší a co má ze svého trápení?

Kapitola 35

Pravé oběti

1 Kdo zachovává zákon, rozmnožuje oběti, kdo dbá na přikázání, přináší oběť díky.

2 Kdo se ukazuje vděčným, obětuje nejlepší mouku, kdo prokazuje dobrodiní, vzdává oběť chvály.

3 Vyhýbat se zlu, to se líbí Pánu, přestat s bezprávím, to ho usmiřuje.

4 Před Pánem se neobjevuj s prázdnou, to všechno se má dělat, že je to přikázáno.

5 Oběť spravedlivého plní oltář tukem a její vůně stoupá k Nejvyššímu.

6 Příjemná je oběť spravedlivého muže, památka na ni se neztratí.

7 Oslavuj Pána štědře a neskrbli s prvotinami, které přinášíš.

8 Při všem, co dáváš, měj veselou tvář a s radostí zasvěcuj desátek.

9 Dej Nejvyššímu, jak on dává tobě, buď štědrý, jak můžeš.

10 Vždyť on je Pán odplatitel a nahradí ti sedminásobně.

11 Nepodplácej ho, vždyť on se podplatit nedá a nespolehej se na oběť z křivdy.

12 Protože Pán je spravedlivý Bůh, nestrání nikomu.

13 Není na straně proti chudákovi a vyslyší modlitbu utištěného.

14 Nepohrdne sirotkovou prosbou ani vdovou, když vylévá svou stížnost.

15 Což jí nestékají po tvářích slzy s obviněním proti tomu, kvůli němuž pláče?

16 Tíseň utlačeného se skončí, křik ubohého se utiší.

17 Modlitba chudého proniká oblaka a nezastaví se, dokud tam nedojde.

18 Nevzdálí se, dokud Nejvyšší nezakročí, nerozsoudí spravedlivě a neobnoví právo.

19 A Pán nebude váhat, nebude k nim shovívavý,

20 dokud nerozdrtí boky nemilosrdných a nepomstí se nad pohany,

21 dokud nezničí zástupy zpupných a nezlomí žezla zločinců,

22 dokud neodplatí každému, co zasluhuje, každému podle toho, jak smýšlí,

23 dokud se nezastane práva svého lidu a nerozveselí je svou slitovností.

24 Jeho milosrdenství je milé v době tísně jak dešťové mraky v čase sucha.

Kapitola 36

Modlitba za záchranu Izraele

1 Smiluj se nad námi, Pane, Bože všehomíra, shlédni a sešli svou bázeň na všechny pohany.

2 Zdvihni svou ruku na cizí národy, aby viděli tvou moc.

3 Jako jsi jim ukázal na nás, že jsi svatý, tak ukaž nám svou moc na nich,

4 aby tě poznali, jako víme my, že není boha kromě tebe, Pane.

5 Obnov divy a opakuj zázraky, posilni ruku a pravé rámě,

6 probud' hněv a vylij nevoli, znič protivníka a rozdrť nepřítele.

7 Urychli čas a vzpomeň si na přísahu, aby byly hlásány tvé velkolepé činy.

8 Oheň hněvu ať pohltí toho, kdo chce prchnout, utlačovatelé tvého lidu ať propadnou zkáze.

9 Sraz hlavy vůdcům nepřátel, kteří se chlubí: „Nikdo se nám nevyrovná!“

10 Shromáždí všechny Jakubovy kmeny a vezmi si je v dědictví jako kdysi.

11 Pane, smiluj se nad lidem, jenž má tvé jméno, nad Izraelem, kterého jsi nazval svým prvorozeným.

12 Slituj se nad svým svatým městem, nad Jeruzalémem, místem, kde sídlíš.

13 Naplň Sión svou velebností a svůj chrám svou slávou.

14 Vydej svědectví prvotinám svého stvoření a splň proroctví proslovená v tvém jméně.

15 Odměň ty, kdo v tebe doufají, tvoji proroci ať se ukáží jako spolehliví.

16 Vyslyš, Pane, prosbu svých služebníků podle požehnání, jímž Áron žehnal tvůj národ.

17 Ať vědí všichni v každém koutu země, že jsi Pán, věčný Bůh.

Pravidla výběru:

a) ŽENY

18 Žaludek přijímá kdejaký pokrm, a přece je některé jídlo lepší než druhé.

19 Patro v ústech poznává chuť zvěřiny a rozumná mysl rozeznává lživá slova.

20 Úlisné srdce působí zármutek, ale zkušený člověk mu dovede odplatit.

21 Žena si bere jakéhokoli muže, některé děvče však je lepší než druhé.

22 Krása ženy rozveseluje tvář muže, předčí všechno, po čem muž touží.

23 Druží-li se k tomu něžný jazyk a mírnost, její muž je nešťastnější z lidí.

24 Kdo získá takovou ženu, získá nejlepší majetek, pomoc pro sebe a sloup na oporu.

25 Kde není plot, rozkrádá se jmění, kde není žena, muž vzdychá a bloudí.

26 Kdo se svěří ozbrojenému lupiči, který se toulá od města k městu?

27 Tak se daří člověku, který nemá hnízdo a nocuje tam, kde se setmí.

Kapitola 37

b) FALEŠNÍ PŘÁTELE

1 Každý přítel říká: „I já jsem přítel,“ - ale leckterý je přítelem jen podle jména.

2 Není to zármutek až k smrti, když se důvěrný přítel změní v nepřítele?

3 Ach, ty zlé smýšlení! Kde ses tu vzalo, abys přikrylo svět klamem?

4 V radosti se přítel raduje s přítelem, ale v čas tísně je proti němu.

5 Dobrý přítel bojuje s protivníkem a v bitvě se chápe štítu.

6 Nezapomínej na přítele v boji, neopomíjej ho, když sbíráš kořist.

c) RÁDCOVÉ

7 Každý rádce vynáší svou radu, ale je i takový, že hledá jen sebe.

8 Chraň se před rádcem, ptej se nejprve, co potřebuje - vždyť radí ve vlastní prospěch - aby o tobě nevrhal losem

9 a neříkal: „Hezky si vedeš“ - a pak se nevzdálil, aby se díval na tvoje neštěstí.

10 Nerad' se s tím, kdo je tvým sokem a nesděluj svůj úmysl tomu, kdo ti závidí.

11 Nerad' se s ženou o její sokyni, ani se zbabělcem o bitvě, s obchodníkem o obchodu, s kupujícím o zboží, s nepřejícím o dobročinnosti, s nemilosrdným o laskavosti, s lenochem o jeho práci, se sezónním dělníkem o dokončení díla, s nedbalým služebníkem o velké práci. O tyto lidi se při poradě neopírej.

12 Spíše se pořád stýkej se zbožným mužem, o němž víš, že dbá na příkázání, který je ti podobný duší; klopýtneš-li, bude mít s tebou soucit.

13 Drž se rady vlastního srdce, nic není spolehlivějšího nad ně.

14 Lidské svědomí totiž někdy dá lepší radu než sedm strážců sedících na vyvýšené hlídce.

15 A při tom všem pros Nejvyššího, aby tvé kroky řídil v pravdě.

Pravá a klamná moudrost

16 Na počátku všeho díla je rozum a před každým podnikem je třeba uvažovat.

17 Kořenem úmyslů je srdce a z něho pučí čtyři ratolesti:

18 dobro a zlo, život a smrt, ale plné panství nad nimi má jazyk.

19 Některý člověk je schopný učit jiné, ale sám sobě není na prospěch.

20 Některý člověk je chytrý, ale je v opovržení pro své mluvení; z každé hostiny ho vylučují.

21 Není totiž u Pána v přízni, takže nedostal žádnou moudrost.

22 Takový je moudrý jen pro sebe a plody jeho vědění jsou spolehlivé jen v jeho ústech.

23 Pravý mudrc učí svůj lid a plody jeho vědění jsou spolehlivé.

24 Kdo je moudrý, bude naplněn požehnáním, velebí ho všichni, kdo jej vidí.

25 Dny lidského života lze snadno spočítat, ale dnů Izraele je bezpočet.

26 Kdo své moudrosti užívá ve prospěch lidu, získá si důvěru a jeho jméno žije navěky.

Umírněnost

27 Synu, v životě zkoumej sám sebe, poznej, co ti škodí, a varuj se toho.

28 Nehodí se všechno pro všechny, nemá každý ve všem zalíbení.

29 Nebud' nemírný v žádném požitku a nevrhej se na pokrmy.

30 Vždyť v přílišném jídle číhá nemoc a nemírnost zaviňuje úplavici.

31 Pro nemírnost mnozí zemřeli, kdo je ukázněný, prodlužuje si život.

Kapitola 38

O lékaři

1 Cti lékaře, jak to zasluhuje pro své služby, vždyť Pán stvořil i jeho.

2 Neboť od Nejvyššího je uzdravení jako dar, který se přijímá od krále.

3 Pro svou znalost nese lékař hlavu vzhůru a je v obdivu u velmožů.

4 Léčivým bylinám dává Pán vzejít ze země a rozumný muž jimi nepohrdá.

5 Což nezesládla voda dřevem, aby se poznala jeho síla?

6 Bůh dává lidem poznání, aby měli prospěch z jeho moci.

7 Bylinami tiší lékař bolest, lékárník z nich dělá léky,

8 aby nepřicházela vniveč Boží díla a blaho se od Něho šířilo po celé zemi.

9 Synu, v nemoci neztrácej trpělivost, ale pros Pána, protože on uzdravuje.

10 Chraň se chyb a uchovej své ruce bez úhony, očist' své srdce od každého hříchu.

11 Oběťuj na památku kadidlo a nejjemnější mouku, oběť udělej tučnou, jak je to v tvé moci.

12 Potom zavolej lékaře, neboť i jej Pán stvořil, nevyhýbej se mu, vždyť ho potřebuješ.

13 Jsou případy, kdy zdraví je v jeho rukou.

14 Vždyť i on se odporoučí Pánu, aby měl zdar, když nese úlevu, když léčí, aby ti zachránil život.

15 Kdo hřeší před svým stvořitelem, upadne do lékařových rukou.

Zemřelí

16 Synu, nad mrtvým prolévej slzy, dej se do pořádku abys ukázal svou bolest; postarej se o mrtvé tělo, jak mu to patří, nezanedbej pohřeb.

17 Trpce plač a hořce naříkej, zachovej smutek, jak se to sluší, jeden nebo dva dny, aby nepomluvili, potom se však ze zármutku utěš.

18 Vždyť zármutek vede ke škodě a sklíčené srdce ztrácí sílu.

19 Po pohřbu zanech smutku, život v trápení je k nesnesení.

20 Nenech své srdce v bolesti, odvrát' je od ní a myslí na budoucnost.

21 Nezapomeň, že pro mrtvého není návratu, jemu nepomůžeš, ale uškodíš sám sobě.

22 Pamatuj na jeho osud, který bude i tvým: včera on a ty dnes.

23 Když mrtvý odpočívá, ať odpočine i památka na něj. Utěš se, když z něho vyšla duše.

Řemesla a umění

24 Moudrost vzdělance závisí na jeho volném čase, kdo se nemusí o nic starat, může se stát mudrcem.

25 Jak se může stát mudrcem, kdo se drží pluhu, kdo se chlubí tím, že drží otku (k pohánění dobytka), že honí své stádo a obsluhuje ho a u dobytka má své zaměstnání?

26 Orání brázd se věnuje svým srdcem, pečlivě krmí krávy.

27 Právě tak dělníci a řemeslníci, kteří pracují ve dne v noci: ryjí obrazy do pečetí, různé ozdoby vytrvale tvoří. Usilují o věrné zobrazení a snaží se, aby skončili své dílo.

28 Právě tak i kovář sedí u kovadliny a hledí si práce se železem. Kouř z ohně mu připaluje tělo, dře se v žáru pece, rány kladiva ho ohlušují a svýma očima pozoruje vzorek své práce. Aby dílo dobře udělal, tomu se

věnuje svým srdcem, aby ho zdokonalil a ozdobil, k tomu se nese jeho snaha.

29 Právě tak i hrnčír sedí u svého díla, nohama točí kruhem, bez přestání se stará o své dílo, aby jeho výrobků byl plný počet.

30 Svou rukou hněte hlínu, nohama změkčuje její tvrdost. Soustředuje se v myslí na to, aby dokončil polevu, snaží se o to, aby byl žár v peci.

31 Ti všichni se spoléhají na své ruce a každý se chlubí zručností v svém díle.

32 Bez nich se nedá bydlet v městě, jsou v něm doma a nemusejí se toulat.

33 Ale nejsou hledáni, aby zasedli v radě lidu, nemají přední místo ve shromáždění, netrůní na stoličce soudce, nevyznají se v právním řádu.

34 Neukazují své vzdělání a znalost, nerozumějí moudrým rčením. Vyznají se však ve světské práci a jejich mysl se upírá na řemeslný výkon.

Kapitola 39

Pravý mudrc

1 Zcela jinak si vede ten, kdo se duší věnuje přemýšlení o zákoně Nejvyššího. Vyhledává moudrost všech předků a zabývá se proroctvími.

2 V paměti chová vyprávění slavných mužů, vniká do obrátů moudrých rčením,

3 bádá v skrytém smyslu průpovědí, zabývá se tajemstvími podobenství.

4 Zdržuje se u velmožů, před vládci se objevuje, cestuje krajinami cizích kmenů, neboť zkoumá dobro i zlo mezi lidmi.

5 Od rána se celým svým srdcem obrací k Pánu, svému stvořiteli, k Nejvyššímu zdvihá svoji duši, k modlitbě otvírá svá ústa a prosí za své hříchy.

6 Chce-li to Pán, Svrchovaný, naplní ho duchem poznání, on pak jako déšť vylévá svá moudrá slova a v modlitbě chválí Pána.

7 Sám pak správně řídí svou vůli i rozum a rozjímá o tajemstvích Páně.

8 Ukazuje, jak vzdělává jeho poučení, honosí se Zákonem, který Pán dal jako smlouvu.

9 Mnozí budou chválit jeho moudrost, která až navěky nezanikne. Neztratí se památka na něj a jeho jméno bude žít po všechny věky.

10 O jeho moudrosti vyprávějí národy a shromáždění hlásá jeho chválu.

11 Dokud žije, jeho jméno je slavnější než tisíc jiných, až pak zemře, jeho sláva se zvětší.

Chvalozpěv na Boha Stvořitele

12 Chci ještě vyložit své úvahy, vždyť jsem tím plný jak měsíc v úplňku.

13 Slyšte mě, zbožní synové, a vypučíte jako růže zasazená u vodního proudu.

14 Jako kadidlo budete vydechovat vůni, jak lilie vyženete v květy. Pozdvihněte hlas a chvalte písní, dobrořečte Pánu za vše, co stvořil.

15 Velebte jeho jméno a rozšiřujte jeho chválu zpěvem i hudbou na strunné nástroje, a tak volejte s jásotem:

16 „Jak nádherná jsou díla Páně, vše, co poručí, se stane ve svůj čas!“ Nikdo nemůže říkat: „Co je toto? K čemu tohle?“ - vždyť všechno je určeno ve svou dobu.

17 Na jeho slovo stojí voda jako hráz, na výrok jeho úst se vodní zdroje otvírají.

18 Jeho vůle se projevuje v jeho rozkazu, není překážky pro jeho pomoc.

19 Před ním jsou skutky všech lidí, před jeho očima se nemůže nic ukrýt.

20 Dívá se od věčnosti do věčnosti, není před ním nic mimořádného.

21 Nikdo nemůže říkat: „Co je toto? K čemu je tohle?“ - vždyť všechno Bůh udělal pro určitý účel.

22 Jeho požehnání přikrývá jako Nil všechno, jako Eufrat zaplavuje svět.

23 Právě tak i pohané zdědí jeho hněv, jako když změnil v solnou pláň zavlažovanou zemi.

24 Pro zbožné jsou jeho cesty rovné, ale plné překážek pro ničemy.

25 Od začátku určil dobro pro dobré, ale právě tak zlo pro hříšníky.

26 Hlavní potřebou pro lidský život je voda, oheň, železo a sůl, jemná pšeničná mouka, mléko a med, šťáva vinného hroznu, olej a oděv.

27 To všechno slouží dobrým k dobrému, ale právě tak hříšníkům se mění ve zlé.

28 Jsou větry stvořené pro trest, ve svém hněvu zesílil Bůh jejich nápor. Až bude konec, vylijí svou prudkost a ukojí hněv svého stvořitele.

29 Oheň, krupobití, hlad a smrt, to všechno bylo stvořeno pro trest.

30 Zuby šelem, štíři a hadi, mstící meč jsou bezbožným pro záhubu.

31 Radují se, když plní jeho příkaz, jsou připraveny na zemi, když jich potřebuje, a ve svou dobu nepřekročí rozkaz.

32 O tom jsem byl přesvědčen od začátku, o tom jsem uvažoval a to jsem si zapsal:

33 Vše, co Bůh dělá, je dobré, o všechno se postará včas.

34 Nikdo nemůže říci: „Tohle je horší než tamto“ - vždyť ve svůj čas má každá věc svou cenu.

35 Nuže, celým srdcem naplno zpívejte a chvalte jméno Páně.

Kapitola 40

Lidská bída

1 Každému člověku je určeno velké trápení a těžké jho leží na Adamových dětech ode dne, kdy vycházejí z matčina lůna, do dne, kdy se vrátí do společné matky:

2 Jsou to jejich myšlenky a obavy srdce, je to úzkostlivé očekávání dne smrti.

3 Od toho, kdo sedí na trůně ve slávě, až k tomu, kdo sedí v popelu a prachu,

4 od toho, kdo nosí purpur a korunu, až k tomu, kdo se obléká do hrubého plátna, každý má jen hněv, žárlivost, zmatek a neklid, strach před smrtí, hádky a sváry.

5 I tehdy, když odpočívá na lůžku, jeho starosti noční spánek jen mění.

6 Na chvíli, na okamžik se těší pokoji, ale hned i ve spánku jak za bílého dne bloudí v obrazných vidinách jako ten, kdo utíká ze středu bitvy.

7 Probouzí se, když se mu dostává záchrany, a diví se, když nebylo čeho se bát.

8 Tak se vede každému, kdo žije, ať je to člověk, nebo zvíře, ale s hříšníky je to sedmkrát horší:

9 Čeká na ně smrt, krev, svár a meč, zpusťování, záhuba, hlad a neštěstí.

10 To všechno je určeno pro hříšníky, kvůli nim přišla potopa.

11 Vše, co pochází ze země, do země se vrací, a co pochází shůry, vrací se nahoru.

12 Každý úplatek a každé bezpráví vezme za své, ale poctivost zůstane navždy.

13 Nespravedlivé bohatství vyschne jako řeka, jak rachot hromu, který odeznívá v dešti.

14 Když člověk otvírá své ruce, má radost, hříšníci však půjdou do záhuby.

15 Potomstvo násilníků se nerozvětví, nečisté kořeny uschnou na holých skalách.

16 Rákosí, tak hojné u vody na břehu řeky, jako první se vytrhá před každou trávou.

17 Prokazovat dobrodiní je jako zahrada plná požehnání, navěky trvá spravedlnost.

Co je nejlepší

18 Sladký je život spokojeného a pracovitého člověka, ale ještě lépe se daří tomu, kdo nalezne poklad.

19 Děti a založení města působí, že jméno nezanikne, avšak lepší je získat moudrost. Přírůstky dobytka a polnosti dělají proslulým, ale ještě větší cenu má bezúhonná žena.

20 Víno a hudba obveselují srdce, avšak lepší je láska k moudrosti.

21 Flétna a harfa zkrášluje písně, avšak lepší je příjemný hlas.

22 Působení a krása lahodí oku, avšak lepší je bujné osení.

23 Přítel a druh se setkávají v určitou dobu, avšak lepší než oba je rozumná žena.

24 Bratr a pomocník jsou užiteční v čas tísně, avšak lepší než oba je spravedlnost.

25 Zlato a stříbro staví na nohy, avšak lepší než obojí je dobrá rada.

26 Bohatství a moc uspokojují srdce, avšak lepší nad to je bát se Pána. Nemá nedostatek, kdo se bojí Pána, nemusí hledat jinou pomoc.

27 Bázeň před Pánem je jak požehnaná zahrada, ochraňuje lépe než všechna sláva.

O žebrotě

28 Synu, nežij ze žebroty, lépe je zemřít nežli žebrot.

29 Život člověka, který se dívá na cizí stůl, nelze považovat za hodný žití. Darované pokrmy jsou skvrnou pro duši, rozumný a ukázněný muž se jich bude chránit.

30 V ústech člověka beze studu žebrotí sládnou, ale pro jeho nitro je to hořící oheň.

Kapitola 41

Smrt

1 Ach, smrti, jak hořká je vzpomínka na tebe pro člověka, který si klidně žije ze svého jmění, pro člověka bez starosti, který má ve všem štěstí, který se ještě může těšit z rozkoší.

2 Ach, smrti, jak milý je tvůj rozsudek pro člověka v bídě a zbaveného sil, sešlého věkem, obtíženého starostmi, mrzutého, který ztratil naději.

3 Neboj se smrti určené pro tebe, pamatuj, že jiní tě předešli a budou následovat.

4 Je to zákon, který Pán dal všemu, co žije; proč bys odmítal vůli Nejvyššího? Ať žiješ deset, ať sto, ať tisíc let, v podsvětí není stížnost na délku života.

Tresty bezbožných

5 Hanebným potomstvem jsou děti hříšníků, přebývají v příbytcích bezbožníků.

6 Dědictví dětí hříšníků přijde vniveč a v jejich potomstvu potrvá hanba.

7 Děti proklínají bezbožného otce, že pro něho se octly v hanbě.

8 Běda vám, zvrácení muži, že jste opustili zákon nejvyššího Boha!

9 Množíte-li se, je to pro neštěstí, máte-li děti, je to k pláči, klopýtnete-li, je to k radosti pro svět, umíráte-li, kletba vám bude údělem.

10 Vše, co je ze země, odejde do země, právě tak bezbožní jdou z kletby do záhuby.

11 Nicotné je lidské tělo, ale jméno zbožného člověka nezahyne.

12 Starej se o jméno, vždyť ono ti zůstane s větší jistotou než tisíc velkých pokladů zlata.

13 Šťastný život trvá jen určitý počet dní, ale dobré jméno zůstane navěky.

14b Skrytá moudrost a utajený poklad - k čemu je obojí dobré?

15 Lepší je člověk, který skrývá svou hloupost, než člověk, který skrývá svou moudrost.

Správný stud

14a Synové, slyšte nauku o studu

16 a buďte stydliví podle mého pravidla, není totiž dobré zachovat stud vždycky, nelze schvalovat každý ruměnc.

17 Styďte se před otcem a matkou za smilstvo, před vládcem a panovníkem za lež,

18 před soudcem a úředníkem za přestupek, před shromážděním lidu za nezákonnost,

19 před druhem a přítelem za bezpráví, před lidmi místa, kde bydlíš jako host, za krádež.

20 Styď se, že jsi zapomněl na přísahu a smlouvu, že ses podepřel lokty na stůl,

21 že jsi odepřel žádaný dar, že jsi neodpověděl na pozdravy,

22 že ses díval žádostivě na cizí ženu, že ses odvracel od krajana,

23 že sis přisvojil podíl druhého a dar, který patří jemu, že jsi chtivě pozoroval vdanou ženu,

24 že sis příliš dovoloval s otrokyní - nepřibližuj se k jejímu lůžku! -

25 že jsi urážlivě mluvil s přáteli - když něco dáš, nevyčítej! -

26 žes opakoval a vypravoval, co jsi slyšel, a prozrazoval tajemství.

27 Tak buď vskutku stydlivý, a u každého najdeš přízeň.

Kapitola 42

Nepravý stud

1 Za tyto věci se nestyď a neměj na nikoho ohled, abys nehřešil:

2 Za zákon a smlouvu Nejvyššího, za rozsudek, když je právo na straně bezbožného,

3 za účtování s přítelem a s průvodci po cestě, za rozdělení dědictví druhům,

4 za přesnost váhy a závaží, za zisk, ať je ho mnoho, či málo,

5 za výdělek při obchodním podnikání, za přísné vychování dětí, za to, žes do krve zbil boky ničemného sluhy.

6 Když máš zvědavou ženu, užívej pečeti a zavírej, kde je mnoho rukou.

7 Spočti a zvaž, cokoli uschováš, vydání a příjem si zapiš.

8 Nestyď se, když káráš nerozumného a pošetilce nebo starce, který se provinil nemravností. Tak budeš vskutku vzdělaný a v účtě před celým světem.

Péče o dcery

9 Dcera je otci pokladem, který nutno hlídat, starost o ni zahání spánek: když je mladá, aby nezvadla, když je provdaná, aby se muži nezprotivila.

10 Když je pannou, aby nebyla svedena a neotěhotněla v otcovském domě. Když je u muže, aby nebyla nevěrná, když je v domě manžela, aby nebyla neplodná.

11 Měj přísný dohled na neukázněnou dceru, aby nezavinila, že bys byl nepřátelům k posměchu, k řečem ve městě a k výsměchu lidí, aby tě neuvedla v hanbu před celým světem. Její příbytek ať nemá okna ani přístup k místu, kudy se vchází.

12 Svou krásu ať neukazuje žádnému muži, ať netlachá se ženami.

13 Vždyť z oděvu vylétá mol a od ženy vychází ženská zloba.

14 Lepší je drsný muž než přívětivá žena, než žena, která přivádí do potupy a hany.

Chvalozpěv na Boha a jeho vlastnosti

15 Nyní chci připomínat díla Páně a vypravovat, co jsem viděl. Na rozkaz Páně povstala jeho díla a tvorstvo poslouchá jeho vůli.

16 Zářící slunce shlíží na všechno a sláva Páně naplňuje všechna jeho díla.

17 Svatí Páně nejsou schopni vyprávět všechny jeho divy, to, co Pán, Všemohoucí, pevně stanovil, aby svět trval v jeho slávě.

18 Zkoumá hlubiny moře i lidské srdce, a odkrývá jejich tajemství. Nejvyšší zná všechno, co lze poznat, a dívá se na znamení věků.

19 Oznamuje minulé i budoucí a odhaluje stopy ke skrytým věcem.

20 Žádná myšlenka mu neujde, není před ním skryté ani jedno slovo.

21 Uspořádal divy své moudrosti, neboť on je od věčnosti do věčnosti. Nelze mu přidat nebo ubrat a nepotřebuje žádného rádce.

Stvořitelova díla

22 Jak milá jsou všechna jeho díla, i když se z nich vidí jen jiskra.

23 To všechno žije a zůstává navěky, všechno jej poslouchá za každých okolností.

24 Všechno je rozdílné, jedno od druhého, nic neudělal s nedostatkem.

25 Jedna věc zdůrazňuje dokonalost druhé. Kdo se nasytí, když se dívá na Boží krásu?

Kapitola 43

Nebe a jeho tělesa

1 Nádhera na výsosti je čistá obloha, skvostný je pohled na klenbu nebes.

2 Rozhlašuje ho slunce, když se ukazuje při východu, podivuhodný výtvar, dílo Nejvyššího!

3 V poledne vysouší zemi, kdo může obstát v jeho žáru?

4 Při pracích, při nichž je potřeba žár, se dmýchá do pece, slunce však vypaluje hory trojnásobně. Vydechuje ohnivý žár, vyzařuje paprsky, že až oslepují oči.

5 Velký je Pán, jeho stvořitel, podle jeho slov pospíchá svou drahou.

6 I měsíc svítí vždy ve svou dobu, určuje čas a je znamením navždy.

7 Podle měsíce se určují svátky, dává světlo, kterého ubývá po úplňku.

8 Po každém novu se obnovuje, jak říká jeho jméno, přibývá ho podivuhodně, když se mění, je korouhví pro nebeské sbory, září na nebeské klenbě.

9 Nádhera hvězd je okrasou nebe, zářivě zdobí výšiny Páně.

10 Na slova Svatého plní svůj úkol a neunavují se na svých hlídkách.

Přírodní jevy

11 Podívej se na duhu a chval jejího tvůrce, je překrásná ve svém lesku.

12 Skvostným obloukem běží kolem nebe, napjaly ji ruce Nejvyššího.

13 Jeho moc črtá blesky, dává zazářit šípům svého soudu.

14 Proto se otvírají zásobárny a mraky vylétají jako ptáci.

15 Svou mocí zahušťuje mraky a drtí je v kameny krupobití.

16 Jeho silou se třesou hory, podle jeho vůle vane jižní vítr.

17 Rachot jeho hromu děsí zemi, i orkán severáku a vířící víchr.

18 Sype sníh jak hejno ptáků, padá na zem jak mračno kobylek. Oko obdivuje krásu jeho bělosti, nad jeho přívalem srdce žasne.

19 Jako sůl sype na zem i jinovatku, která mrzne v trnité ostny.

20 Vane studený severák a na vodě se tvoří led; všude na vodní hladině se usazuje, povléká vodu jako krunýřem.

21 Stravuje hory, vysouší poušť a spaluje trávu jak oheň.

22 Vlaha však rychle všechno občerstvuje, padá rosa a po úpalu vrací život.

Moře

23 Podle svého úradku dal Bůh poklesnout moři a rozsadil na něm ostrovy.

24 Mořeplavci vyprávějí o jeho nebezpečích a my žasneme, když tyto zvěsti slyšíme.

25 Jsou tam zvláštní a úžasné věci, druhy všelijakých zvířat, ohromné obludy.

26 Božím působením končí vše zdárně, všechno je spořádáno na jeho rozkaz.

Závěr

27 Mohli bychom mluvit o mnohém, ale nedosáhneme konce - souhrn řeči: „On je všechno.“

28 Kde dostaneme sílu, abychom ho velebili? Vždyť On je větší než celé jeho tvorstvo.

29 Pán je strašný a svrchovaně velký a jeho moc je úžasná.

30 Vy, kdo oslavujete Pána, chvalte ho, jak jen můžete, ale on vás předčí. Vy, kdo jej velebite, přidejte na síle, neustávejte, neboť vystihnout ho nelze.

31 Kdo ho viděl a může o tom vyprávět? Kdo ho může velebit, jak si zasluhuje?

32 Je mnoho skrytých věcí, které jsou větší než tyto, neboť vidíme jen málo z jeho skutků.

33 Vždyť Pán stvořil všechno a zbožným lidem udělil moudrost.

Kapitola 44

Chvalozpěv na význačné muže izraelského národa

1 Nyní chvalte slavné muže, naše otce, podle dob, kdy žili.

2 Pán jim uštědřil mnoho slávy, ukázal na nich svou velebnost od pradávna.

3 Byli to vládcové ve svých říších, muži proslulí mocí. Jiní pro svou rozvahu byli rádci, všechno předvídali prorockým darem.

4 Jiní pro svou obezřelost byli vůdci národa, pro svou bystrost byli hlavou lidu, moudrými mysliteli ve své učenosti.

5 Jiní dovedně pěstovali hudbu, probírali moudré výroky v knihách.

6 Jiní byli bohatí a obdařeni mocí, klidně žili ve svých domech.

7 Ti všichni byli vážení u svých současníků a za svého života si získali chválu.

8 Někteří z nich zanechali jméno, které hlásá jejich slávu.

9 Jiní nezanechali památku po sobě a zmizeli, jako by nežili, byli, jako by se nenarodili, a tak i jejich děti po nich.

10 Ale tamti jsou proslavení muži a na jejich spravedlnost se nezapomene.

11 Zůstane u jejich potomstva, na jejich děti přejde bohaté dědictví.

12 Jejich potomstvo zůstává věrné příkázáním a kvůli rodičům i jejich děti.

13 Až navěky zůstane jejich potomstvo a jejich sláva nevyhasne.

14 Jejich těla byla pohřbena v pokoji, ale jejich jméno žije po mnoho pokolení.

15 Lidé si vyprávějí o jejich moudrosti, shromáždění zvěstuje jejich chválu.

Praotcové

16 Henoch se líbil Pánu a byl přenesen do nebe, příklad kajícího pro své vrstevníky.

17 Noe byl uznán za zcela spravedlivého jako výkupná cena v čas hněvu. Kvůli němu zbytek zůstal na zemi, kvůli smlouvě s ním skončila potopa.

18 Věčné smlouvy byly s ním uzavřeny, že už nebude zničeno nic z toho, co žije.

Abrahám, Izák, Jakub

19 Abrahám, slavný praotec mnoha národů, nikdo mu není rovný slávou.

20 Zachovával Zákon Nejvyššího a sjednal s ním smlouvu. Na svém těle smlouvu ustanovil a ve zkoušce osvědčil svou věrnost.

21 Proto se mu Bůh zavázal přísahou, že v jeho potomstvu požehná národy, že je rozmnoží jako písek na zemi, že jeho potomstvo vyvýší jak hvězdy, že jim dá majetek od moře k moři, od Řeky až na konec země.

22 A právě tak to smluvil s Izákem kvůli Abrahámovi, jeho otci.

23 Požehnání všech předků dal snést na Jakubovu hlavu. Přiřkl mu hodnost prvorozence a určil mu dědictví. Vymezil je kmenům, rozdělil je dvanácti pokolením.

Kapitola 45

Mojžíš

1 Z Jakuba dal vzejít Mojžíšovi, zbožnému muži, který našel přízeň v očích všech lidí a byl drahý Bohu i lidem - požehnaná buď památka na něj!

2 Poctil ho slávou, kterou mají svatí, a udělal ho mocným na postrach nepřítelům.

3 Na jeho slova způsobil divy, před králem ho podporoval, pro svůj lid mu dal příkázání a ukázal mu svou slávu.

4 Posvětil ho pro jeho věrnost a oddanost a vyvolil ho ze všech lidí.

5 Dal mu slyšet svůj hlas a uvedl ho do oblaku. Tváří v tvář mu dal příkázání, moudrý zákon života, aby naučil Jakuba smlouvě, Izraele svým ustanovením.

Árón

6 Povýšil světce, podobného Mojžíšovi, Áróna, jeho bratra z kmene Levi.

7 Ujednal s ním věčnou smlouvu a svěřil mu kněžský úřad v lidu. Oblažil ho ctí a oděl jej nádherným rouchem.

8 Oblékl ho dokonalou slávou, vybavil ho skvostnou ozdobou: kalhotami, rízou a pláštěm,

9 lemováním z granátových jablek s množstvím zlatých zvonků kol dokola, které zvonily při každém jeho kroku, aby je bylo slyšet v chrámu na připomínku synům jeho lidu.

10 Dal mu svatý oděv ze zlata, purpuru a šarlatu - dílo to vyšívače - náprsník k rozsuzování posvátnými losy - umělecké to dílo utkané z purpuru

11 - s drahokamy vyřezanými jako pečeť, do zlata zasazenými - dílo to rytce - s vrytými nápisy na připomínku podle počtu izraelských kmenů.

12 Dal mu zlatou čelenku na turbanu, tepaný proužek s rytinou: Svatý Bohu. Pyšná ozdoba, skvělá práce - potěšení pro oči - dokonalé krásy.

13 Byla to ozdoba předtím nevidaná, nikdy ji nesměl obléci jiný, jen jeden z jeho synů a jeho potomstvo v jejich pokoleních.

14 Jeho oběti se celé spalovaly, každý den dvakrát, ustavičně.

15 Mojžíš ho posvětil a svatým olejem ho pomazal. Byla to věčná úmluva pro něj a jeho potomstvo, dokud potrvá nebe, aby konal bohoslužby, zastával kněžský úřad a žehnal lid Božím jménem.

16 Tak ho vyvolil ze všech lidí, aby přinášel oběť Pánu, kadidlo a voňavky na památku a přinášel smír za svůj národ.

17 Svěřil mu svá přikázání, nejvyšší rozhodnutí v záležitostech práva, aby učil Jakuba předpisům a Izraele seznámil se Zákonem.

18 Jiní se však proti němu spikli a na poušti na něho žárlili: druzi Datana a Abirona, Korachova tlupa ve vzteklém hněvu.

19 Ale Pán to viděl a rozhněval se, zničil je žárem svého hněvu. Způsobil kvůli nim div, že byli pohlceni plamenem ohně.

20 Rozmnožil Árónovu slávu a dal mu podíl: určil mu oběti prvotin a předkladné chleby do sytosti.

21 Požívají i z Pánových obětí, které dal jemu a jeho potomstvu.

22 Ale v území lidu mu podíl nedal a majetek mezi lidem mu nepřipadl, neboť sám Bůh je jeho podílem a dědictvím.

Pinchas

23 Pinchas, Eleazarův syn, dosáhl moci jako třetí, horlil pro bázeň Páně a vytrval, když se lid odvrátil od Boha. Byl puzen svým ušlechtilým srdcem, aby dosáhl odpuštění pro Izraele.

24 Proto s ním Pán uzavřel smlouvu pokoje, aby byl v čele svatyně a jeho lidu. Jemu a jeho potomkům má patřit velekněžský úřad navždy.

25 Podobná smlouva byla sjednána i s Davidem, Jesseovým synem z kmene Juda: královské nástupnictví od otce k jednomu synu. Áróново následovnictví přechází i na jeho potomky. Nuže, velebte Pána, který vás korunoval slávou!

26 Nechť vám dá do srdce moudrost, abyste jeho lid soudili spravedlivě, aby vaše štěstí nezmizelo a vaše sláva aby přešla na všechna pokolení.

Kapitola 46

Jozue a Kaleb

1 Hrdinou v boji byl Jozue, syn Nunův, Mojžíšův nástupce v prorockém úřadě. Již podle svého jména byl velkým zachráncem pro Boží vyvolené, když se mstil na buřičských nepřátelích, aby Izraele obdařil dědičným majetkem.

2 Jak byl vznešený, když vztáhl své ruce a rozmáchl se kopím proti městům!

3 Kdo mohl před ním obstát? Vždyť vedl války Páně!

4 Nestanulo slunce na jeho pokyn a jeden den se neprodloužil ve dva?

5 Vzýval nejvyššího Boha, když jej odevšad tísnili nepřátelé, a veliký Pán ho vyslyšel a seslal krupobití neslýchané síly.

6 Vrhł je na nepřátelský národ a na srázu zahubil útočníky, aby pohané poznali sílu jeho zbraní, že jejich protivníkem je Pán.

7 Byl naprosto věrný Bohu a za Mojžíšova života ukázal svou zbožnost jako Kaleb, syn Jefonův, když se opřel lidu, aby národ odvrátil od hříchu a umlčel zlobné řeči.

8 Proto se oni dva zachránili ze šesti set tisíc na pochodu, aby vešli do dědictví, do země oplývající mlékem a medem.

9 A Pán dal Kalebovi sílu, která mu zůstala až do stáří, aby vstoupil na výšiny země a jeho potomstvo obdrželo majetek,

10 aby celé Jakubovo pokolení poznalo, že je dobré poslouchat Pána.

Soudcové

11 Soudcové, každý podle svého povolání, nebyli nevěrní v srdci, neodvrátili se od Pána - jejich památka ať je požehnaná!

12 Jejich kosti ať ožijí v hrobech a jejich jméno ať se obnoví v synech!

Samuel

13 Milovaný svým lidem a drahý svému stvořiteli, Bohu obětovaný od mateřského lůna, zasvěcený Pánu jako prorok, Samuel, kněz a soudce, na rozkaz Páně zřídil království a pomazal knížata za vládce nad národem.

14 Jménem Páně řídil obec a Pán shlédl milostivě na Jakuba.

15 Svou věrností se osvědčil jako prorok, pro svá slova se ukázal jako spolehlivý věstec.

16 Vzýval mocného Pána, když jej odevšad tísnili nepřátelé, zatímco obětoval neodstavené jehně.

17 A Pán zahřměl z nebes a rachotem hromu dal slyšet svůj hlas.

18 Zničil nepřátelské vládce a zahubil všechna knížata Filišťanů.

19 Když ležel na svém lůžku, bral za svědka Pána a jeho pomazaného: „Majetek, ba ani sandály, jsem od nikoho nevzal,“ - a nikdo mu nic nevyčítal.

20 I když umřel, prorokoval a oznámil králi jeho smrt. Ze země pozvedl svůj hlas, aby proroctvím vyhladil bezbožnost lidu.

Kapitola 47

David

1 Po něm povstal Nátan a prorokoval za Davidových dnů.

2 Jako se tuk odděluje z oběti, tak byl vybrán mezi Izraelity David.

3 Se lvy si hrál jako s kůzlaty a s medvědy jako s beránky.

4 Což nezabil ve svém mládí obra a nesňal hanbu z lidu, když z praku vymrštil kámen, který zlomil Goliášovu zpupnost?

5 On totiž vzýval Pána, Svrchovaného, a ten dal sílu jeho pravici, aby zabil zkušeného bojovníka a pozdvihl moc svého lidu.

6 Proto jej oslavovali nad deset tisíc a chválili ho požehnáním Páně, když mu přinesli korunu slávy.

7 Vždyť kol dokola podrobil protivníky a pokořil nepřátelské Filišťany, jejich moc rozdrtil až dodnes.

8 V každém svém činu velebil Svatého, Svrchovaného oslavnými slovy, z celého srdce zpíval a ukazoval tak lásku svému stvořiteli.

9 Ustanovil zpěváky před oltářem, aby jejich hlasy okrášlil zpěvy.

10 Svátkům dodal lesku, dokonalou nádheru slavnostem, když slavili svaté jméno Páně. Svatyně od jitra zněla chválou.

11 Pán mu odpustil hříchy a vyvýšil jeho moc navždy. Uzavřel s ním úmluvu o království, o slavném trůnu v Izraeli.

Šalomoun

12 Po něm nastoupil moudrý syn, který kvůli němu žil šťastně.

13 Šalomoun vládl v dobách pokoje, kol dokola mu Bůh popřál klidu, aby zbudoval dům jeho Jména a připravil svatyni navěky.

14 Jak jsi byl moudrý ve svém mládí, naplněn rozvahou jako řeka!

15 Přikryl jsi zemi svým věděním a naplnil jsi ji výroky jinotajů.

16 Na nejzazší ostrovy dospěla tvá pověst a byl jsi milován pro svou pokojnou vládu.

17 Svými zpěvy, příslovími, výroky a výklady jsi vzbudil úžas u národů.

18 Jménem Pána, Boha, který se nazývá izraelským Bohem, jsi nahromadil zlata jako cínu, jak olovo jsi rozmnožil stříbro.

19 Své boky však jsi odevzdal ženám, jim jsi dal vládnout nad svým tělem.

20 Poskvrnil jsi svou slávu a znesvětil jsi své lůžko, takže jsi přivedl hněv na své děti a zármutek na své potomstvo.

21 Povstala dvojí vláda a z Efraimu vzešlo buřičské království.

22 Pán však neodvolá své slitování, ze svých slov nezruší ani jedno. Neodmítne potomstvo svému vyvolenému, nezničí plémě toho, kdo ho miloval. Proto také dá Jakobovi zbytek a Davidovi kořen, který z něho vzešel.

23 I uložil se Šalomoun ke svým otcům a zanechal po sobě domýšlivce, nejpošetilejšího z lidu, zbaveného rozvahy, Roboama, který zlou radou pohnul lid k vzpouře.

24 Jorobeam, Nabatův syn, k hříchu svedl Izraele, ukázal Efraimovi cestu k nepravosti. Tehdy se jejich hříchy velmi rozmnožily, takže je vyhnaly z jejich země.

25 Vyhledávali kdejakou špatnost, až je stihl trest.

Kapitola 48

Eliáš

1 Tehdy povstal prorok Eliáš jak oheň a jeho slovo plálo jak pochodeň.

2 Přivedl na ně hlad a svým rozhorlením zmenšil jejich počet, neboť nemohli snést příkazy Páně.

3 Slovem Páně zavřel nebe, třikrát dal sestoupit ohni.

4 Jak ses proslavil, Eliáši, ve svých divech, kdo se může chlubit, že je ti podobný?

5 Ty jsi mrtvého vyrval smrti, z podsvětí, slovem Nejvyššího.

6 Vrhál jsi krále do zkázy, vážené muže jsi shodil z jejich lůžek.

7 Slyšel jsi na Sinaji výtky a na Chorebu rozsudky pomsty.

8 Pomazal jsi krále za mstitele a proroky za své nástupce.

9 Byl jsi uchvácen ohnivým vichrem ve voze s ohnivými koňmi.

10 Je psáno o tobě, že jsi připraven pro určitý čas, abys utišil hněv, dříve než vzplane, abys otcovo srdce smířil se synem a obnovil Jakobovy kmeny.

11 Šťastní, kdo tě viděli a tvým přátelstvím byli vyznamenáni!

Elizeus

12 Když byl Eliáš uchvácen vichrem, byl jeho duchem naplněn Elizeus; za svého života se před vládcem nechvěl a nikdo nad ním neměl moci.

13 Nic mu nebylo nesnadné, i po smrti prorokovalo jeho tělo.

14 Za svého života dělal divy, i po smrti byla úžasná jeho díla.

15 Přesto všechno se lid neobrátil a nezřekl svých hříchů, až byli vyhnáni ze své země a rozptýleni po celém světě.

Judští králové; Ezechiáš, Izaiáš.

16 A tak zůstalo jen málo lidu s vládcem z Davidova domu. Někteří z nich jednali správně, jiní zase hromadili hříchů.

17 Ezechiáš opevnil město a zavedl vodu do jeho středu. Železem prokopával skálu a zřídil nádržky pro vodu.

18 Za jeho dob přitáhl Senacherib a poslal rabšaka (vojenského hodnostáře), který vztáhl ruku proti Siónu a ve své zpupnosti se vychloubal.

19 Tehdy se Izraeli zatřásla srdce i ruce a zakoušeli bolesti jako žena při porodu.

20 Tu vzývali slitovného Pána a vztahovali k němu ruce. Svatý z nebe je rychle vyslyšel a zachránil je prostřednictvím Izaiáše.

21 Udeřil na tábor Asyřanů a jeho anděl je zničil.

22 Neboť Ezechiáš dělal to, co se líbilo Pánu, a kráčel pevně ve stopách Davida, svého praotce, jak mu přikázal prorok Izaiáš, veliký a spolehlivý ve svých viděních.

23 Za jeho doby ustoupilo slunce a králi se prodloužil život.

24 Svým velkým duchem viděl budoucnost a utěšil lkající na Siónu.

25 Oznamil, co bude na konci časů, i skryté věci, dříve než se staly.

Kapitola 49

Jošijáh a Jeremiáš

1 Jméno Jošijáhovo je jak vonné kadidlo, namíchané péčí mastičkáře. Jako med je sladké pro každá ústa, jako hudba při popíjení vína.

2 Byl poslán, aby obrátil lid a odstranil bezbožnou hanebnost.

3 Celým svým srdcem tíhl k Pánu, v hříšných dobách upevňoval zbožnost.

4 Kromě Davida, Ezechiáše a Jošijáha všichni jednali špatně, neboť opustili zákon Nejvyššího. Zmizeli judští králové.

5 Odevzdali totiž svou moc jiným a svou slávu cizímu národu.

6 Zapálili svaté, vyvolené město, cesty k němu zpustošili.

7 Kvůli Jeremiášovi: vždyť ho ztýrali, ačkoli byl posvěcen za proroka již v matčině lůně, aby vytrhával, hubil a bořil, ale i stavěl a sázel.

Ezechiel a dvanáct malých proroků

8 Ezechiel viděl zjevení slávy, které mu Bůh ukázal na voze s cheruby.

9 Zmíním se i o Jobovi, který byl tolik vytrvalý ve své spravedlnosti.

10 I kosti dvanácti proroků ať ožijí ve svých hrobech; těšili totiž Jakuba a zachránili ho nadějí spásy.

Po vyhnanství

11 Jak máme slavit Zorobábele? Je jako pečeť na pravé ruce.

12 Právě tak i Jozue, Josadakův syn. Za své doby vystavěli chrám, vedli k Pánu svatý lid, určený pro věčnou slávu.

13 Nehemiáš - jeho památka je velká - postavil nám zřícené hradby, zbudoval brány se závorami a obnovil naše domy.

Nové připomenutí praotců

14 Nikdo nebyl na zemi stvořen podobný Henochovi, vždyť on byl vzat ze země.

15 Ani se nikdo nenarodil jako Josef, vůdce lidu, opora bratří, i o jeho kosti měli péči.

16 Sem a Set došli u lidí slávy, ale větší chválu přede vším, co žije, má Adam.

Kapitola 50

Velekněz Šimon

1 Šimon, Oniášův syn, velekněz, za svého života opravil chrám a za svých dnů opevnil svatyni.

2 Za jeho dob byly obnoveny hradby s opevněnými věžemi u královského paláce.

3 Za jeho dnů byl vykopán rybník, nádrž obsáhlá jako moře.

4 Staral se o svůj lid, aby nezahynul, a opevnil město proti obležení.

5 Jak byl vznešený, když obklopen lidem vycházel z pozadí chrámové opony!

6 Byl jako jitřenka mezi mraky, jako měsíc v úplňku o dnech slavnosti,

7 jako slunce zářící na chrám Nejvyššího, jako duha, která se leskne v nádherných oblacích,

8 jako růžový květ mezi větrovím na jaře, jako lilie u vodního pramene, jako porost Libanonu za letních dnů,

9 jako oheň z kadidla v kaditelnici, jako nádoba z masivního zlata, zdobená všelikými drahokamy,

10 jako oliva obtížená plody, jako cypřiš pnoucí se do oblak.

11 Když bral na sebe slavnostní šat a oblékal nádherné ozdoby, když vystupoval k svatému oltáři a slávou plnil nádvoří svatyně,

12 když z rukou kněží přijímal části obětí, sám stál u ohniště oltáře: kolem něho věncem bratří jako cedrové ratolesti na Libanonu, obklopen jimi jako výhonky palmy.

13 Všichni Árónovi synové ve své nádheře, s obětí Páně v rukou, byli před celou obcí Izraele,

14 když končil službu u oltáře, když dovršil oběť Nejvyššímu, Všemocnému.

15 Tu vztáhl ruku po číši, vystříkl krev révy a vylil na základy oltáře jako libou vůni Nejvyššímu, svrchovanému Králi.

16 Tehdy zaduli Árónovi synové do trub z tepaného kovu, dali se slyšet mohutným zvukem v připomínku před Nejvyšším.

17 Tu hned všechen lid společně padl na tvář na zem a klaněl se svému Pánu, všemocnému Bohu, Nejvyššímu.

18 Také pěvci vzdávali chválu svými hlasy a v naplněném chrámě zazněl líbezný zpěv.

19 Lid prosil Pána, Nejvyššího, a modlil se před Slitovníkem, až byla skončena služba Páně, dokončen obřad.

20 Pak sestoupil a pozdvihl ruce nad celou obcí izraelských synů, aby svými rty dal požehnání Páně a honosil se jeho jménem.

21 Tu podruhé se klaněli a přijali požehnání od Nejvyššího.

Povzbuzení

22 Nuže tedy, velebte Boha všehomíra, který všude dělá podivuhodné věci, který dává vzejít člověku z mateřského lůna a jedná s ním podle své vůle.

23 Necht' nám dá radost do srdce, a popřeje za našich dnů pokoj v Izraeli po všechny věky.

24 S námi necht' zůstává jeho přízeň a za našich dnů ať nás vysvobodí.

Číselná báseň

25 Dva národy se mi oškliví, i třetí, který ani není národem.

26 Ti, kdo sídlí na Seiru a Filišťané i pošetilý lid, který bydlí v Sichemu.

Zakončení

27 Moudré a rozvážné poučení jsem vepsal do této knihy, já Ježíš, Eleazarův syn, Sirachův vnuk z Jeruzaléma. Jako déšť jsem vyléval moudrost ze svého srdce.

28 Blažený, kdo o tom přemítá, zmoudří, kdo si to vezme k srdci.

29 Bude-li to dělat, všechno zmůže, neboť světlo Páně je jeho vůdcem.

DODATKY

Kapitola 51

Děkovná modlitba

1 Chci ti poděkovat, Pane, králi, chválit tě, můj Bože, spasiteli, chci velebit tvé jméno.

2 Stal ses mým ochráncem a pomocníkem, vysvobodil jsi mé tělo ze zkázy, z léčky pomlouvačného jazyka, ze rtů, které vymýšlejí lež. Před mými protivníky ses mě zastal a vysvobodil jsi mě

3 podle hojnosti svého slitování a pro slávu svého jména ze zubů těch, kdo mě chtěli pozřít, z rukou těch, kdo mi ukládali o život, z mnoha soužení, která jsem zažil,

4 z plamene, který mě kol dokola dusil, ze středu ohně, který jsem nezapálil,

5 z hlubokého lůna podsvětí, z nečistého jazyka a lživých řečí.

6 Všecko to je pomluva neřestného jazyka u krále. Má duše se přiblížila k smrti, až k branám podsvětí sestoupil můj život.

7 Ze všech stran mě obklopili - a nikdo nepomáhal, hledal jsem lidskou pomoc - a nebyla žádná.

8 Tu jsem si vzpomněl na tvé milosrdenství, Pane, na tvé působení od věčnosti: vysvobozuješ ty, kdo v tebe doufají, a zachraňuješ je z rukou nepřátel.

9 Proto jsem pozdvihl ze země svůj nářek a modlil jsem se, abych unikl smrti.

10 Prosil jsem: „Pane, tys můj otec, ty jsi hrdina, má spása! Neopouštěj mě ve dnech tísně, v době zkázy a opuštění. Bez ustání chci chválit tvé jméno, s vděčností je opěvovat.“

11 Tu byla má prosba vyslyšena, vysvobodil jsi mě ze záhuby, zachránil jsi mě ze zlých časů.

12 Proto ti budu děkovat a chválit tě, budu žehnat jménu Páně.

Báseň o hledání moudrosti

13 Ještě v mládí před svými cestami jsem v modlitbě zjevně toužil po moudrosti.

14 U bran svatyně jsem za ni prosil, až do svého posledního dne ji budu hledat.

15 Nalévala se jako zrající hrozen, radovalo se pro ni mé srdce. Má noha kráčela přímo cestou, od svého mládí jsem ji hledal.

16 Jen málo jsem naklonil své ucho, a dostal jsem ji, mnoho poučení jsem pro sebe našel.

17 Měl jsem z ní prospěch, a proto poděkuji tomu, kdo mi dal moudrost.

18 Umínil jsem si, že budu jednat moudře, horlivě jsem se snažil o dobro, a nebyl jsem zklamán.

19 O moudrost bojovala má duše a s pečlivostí jsem hleděl zachovat zákon. K výšinám jsem vztáhl své ruce a litoval jsem chyb proti ní.

20 Obrátil jsem k ní svou mysl a našel jsem ji v čistotě. Od začátku jsem s ní získal rozvahu, a proto ji nikdy neopustím.

21 Mé nitro plálo, abych ji hledal, proto jsem ji získal jako cenné jmění.

22 Pán mi dal za odměnu jazyk, chci ho jím chválit.

23 Přistupte ke mně, nerozumní, a pojd'te do mé školy!

24 Jak dlouho chcete trpět nedostatek a svou duši nechat po ní žíznit?

25 Otvírám svá ústa a mluvím: „Opatřete si ji bez peněz.“

26 Pod jařmo skloňte svou šíji a vaše duše ať přijme poučení, vždyť blízká je těm, kdo ji chtějí najít.

27 Hled'te na vlastní oči: Málo jsem se namáhal, a našel jsem hojnost pokoje.

28 Opatřete si poučení ve velkém počtu, a získáte za ně stříbro a zlato.

29 Ať se vaše duše raduje ze slitování Páně a nestyd'te se ho chválit.

30 Konejte svoje díla včas, a Bůh vás odmění ve svůj čas.“

Moudrost Ježíše, Sirachova syna.